

Gender Dimensions of Hope for the Future: Analyzing Development Disparities in Tehran

Arezoo Bagheri^{1*}, Adel Abdolahi, Mahsa Saadati

- ^{1*} Associate Professor of Applied Statistics, National Institute for Population Research, Tehran, Iran
(Corresponding Author); arezoo.bagheri@nipr.ac.ir
- ² Assistant Professor of Economic Sociology and Development, National Institute for Population Research, Tehran, Iran; adel.abdollahi@nipr.ac.ir
- ³ Associate Professor of Biostatistics, National Institute for Population Research, Tehran, Iran; mahsa.saadati@nipr.ac.ir

Original Article

Abstract

Background and Aim: This study, from a sociological perspective, aims to investigate the factors influencing hope for the future among men and women in Tehran, considering the economic and social changes there. It aims to uncover the mechanisms underlying the rise or decline of hope, with a focus on gender and regional disparities.

Data and Method: A total of 1,200 married men (aged 20-59) and women (aged 15-49) were selected through multi-stage stratified sampling with Probability Proportional to Size (PPS) from various regions of Tehran, including "less privileged and semi-privileged regions" and "privileged and highly privileged regions," in 2018. Data were collected using a researcher-designed questionnaire (Cronbach's alpha > 0.744) and analyzed through Structural Equation Modeling, with separate analyses by gender.

Findings: The findings show that increased socio-economic insecurity lowers hope for the future among women in less privileged and semi-privileged regions and men in privileged and highly privileged areas. Conversely, higher organizational and public trust levels improve hope for the future among men and women in less privileged and semi-privileged regions. Additionally, hope for the future declines with age among women across all Tehran regions and among men in less privileged and semi-privileged regions.

Conclusion: Despite the presence of hopeful opportunities and capacities in Tehran, the perpetuation of class-based and gender-based inequalities in opportunity distribution has made hope for the future a significant challenge.

Keywords: Hope for the future, Lived experience, Level of residential region privilege, Distribution of opportunities, Tehran.

Key Message: To strengthen hope for the future in Tehran, it is vital to ensure equal distribution of opportunities across all regions, promote gender equality, and address the concerns of residents in privileged areas.

Received: 18 July 2024

Accepted: 18 November 2024

Citation: Bagheri, A., Abdolahi, A., & Saadati, M. (2024). Gender dimensions of hope for the future: Analyzing development disparities in Tehran. *Journal of Social Continuity and Change*, 3(2), 321-351.
<https://doi.org/10.22034/jscc.2024.21904.1144>

Extended Abstract

Introduction

Considering the economic and social changes that have occurred in Tehran over recent decades, we used a sociological approach to examine hope for the future among women and men in relation to development levels across the city, via covariates and structural equation modeling.

Methods and Data

This study utilized data from the survey titled "Study of Demographic, Economic, and Social Factors Affecting Hope for the Future in Tehran." In this survey, 1,200 samples were selected using a multi-stage stratified sampling method with Probability Proportional to Size (PPS) from residents of 10 out of the 22 municipal regions of Tehran. Data were collected through a researcher-structured questionnaire during the fall and winter of 2016 and spring of 2017 (Abdollahi, 2018).

Findings

Initially, exploratory factor analysis was used to extract various factors in the questionnaire, followed by structural equation modeling to address the objectives of the study. Five factors were identified based on the factor analysis results: socio-economic insecurity, psychological insecurity, organizational trust, public trust, and hope for the future. The validity of the questionnaire was confirmed through consultation with 10 experts in the field of social sciences, and its reliability was verified using Cronbach's alpha (with a minimum alpha coefficient of 0.744). AGFI and GFI values greater than 0.9, RMSEA values less than 0.06, the non-significance of the chi-square test, and χ^2/df values below 3 confirmed the goodness-of-fit of the structural equation models, fitted separately by gender and the level of development of the residential region.

Conclusion and Discussion

The results of this article align with studies by Abdollahi (2023), Dijak (2019), Einarsdottir *et al.* (2019), and Vollmer (2013), which highlight the lived experiences of individuals in different socio-economic contexts and their role in evaluating the future. Based on a comprehensive review of the findings from the fitted structural equation models, the following conclusions can be drawn for the variables studied:

1. **Age Variable:** The effect of age on hope for the future was significant for women across all regions of Tehran, as well as for men living in less privileged and semi-privileged regions. With increasing age, hope for the future decreases among women and men living in these regions. Contrary to the aspiration-status adjustment theory, which suggests a gradual alignment of individuals' aspirations with their socio-economic status over their

lifetime, women perceive themselves as losers of the lived experiences they have endured. This perception indicates that their passage through life has not reduced the gap between their aspirations, the feasibility of achieving them, and their level of hopefulness. A similar outcome is observed for men residing in less privileged and semi-privileged regions. These men likely face economic challenges due to limited access to resources and the unequal distribution of opportunities, and leaving them without promising prospects for the future.

2. **Number of Children Ever Born Variable:** This variable had no impact on the hope for the future of either men or women living in any region of Tehran.
3. **Education Variable (Years of Schooling):** This variable significantly influenced hope for the future among women living in less privileged and semi-privileged regions and men living in privileged and highly privileged regions. Increased education led to greater hope for the future of women and men living in these regions. Women in less privileged and semi-privileged areas appear to view education as a pathway to achieving their aspirations and goals. Similarly, for men in privileged and highly privileged regions, higher levels of education fostered greater optimism, and men in these regions have become more confident about their future.
4. **Internet Use Variable:** This variable affected hope for the future only among men living in privileged and highly privileged regions. As the number of hours spent online increased, so did their hope for the future. It seems that only men in these regions have been able to use the internet in ways that positively influence their optimism or have experienced opportunities through the internet that enhance their sense of hopefulness.
5. **Economic-Social Insecurity Variable:** This variable significantly impacts hope for the future among women in less privileged and semi-privileged regions and men in privileged and highly privileged regions. As economic-social insecurity increases, hope for the future decreases for women and men living in these regions. Women has limited access to favorable economic opportunities and social structures could not ensure their social security. Also, men living in privileged regions have higher expectations and concerns about their economic-social conditions. When their economic-social security weakens, they perceive fewer opportunities to achieve their goals and plans, leading to a decline in their hope for the future.
6. **Psychological Insecurity Variable:** This variable has a significant effect on hope for the future among women in privileged and highly privileged regions and men in less privileged and semi-privileged regions. Increased psychological insecurity leads to a

decrease in hope for the future among women and men living in these regions. Although women in privileged regions enjoy better economic conditions, and in such circumstances, it is expected that their hopes for the future will also be high, their high levels of psychological insecurity negatively affect their optimism about the future.

7. **Organizational Trust Variable:** This variable significantly impacts hope for the future among women and men living in less privileged and semi-privileged regions. An increase in organizational trust leads to greater hope for the future among individuals in these regions. It appears that improving the performance of institutions and organizations can create promising prospects for women and men living in these regions, as they lack the independent means to generate hopeful opportunities, unlike those living in privileged and highly privileged regions. Therefore, this condition underscores the critical role of governance and public institutions. A decline in organizational trust in these regions not only negatively affects hope for the future but can also lead to other adverse outcomes, such as increased social and economic inequalities.
8. **Public Trust Variable:** This variable affects hope for the future among women and men in less privileged and semi-privileged regions. With an increase in public trust, their hope for the future also rises. The strong social capital and cohesion in these regions present a suitable opportunity to enhance hope for the future. This social foundation can positively influence other factors affecting optimism, providing a platform for improving hope and creating promising opportunities.

At the end, indicating this issue is necessary that while Tehran hopeful opportunities and capacities, the reproduction of class and gender inequalities in distribution of opportunities can undetermine society's aspirations and resilience against potential future challenges, tuning hope for the future into a serious issue.

Ethical Considerations Compliance with Ethical Guidelines

The aim of the study was explained to the respondents before the interview process. Participants provided oral consent to participate in this study. There were no interventions or treatments in this study, and ethical approval was obtained from the National Institute for Population Research (code number: 21/26845).

Funding

This article is derived from the research projects titled "Demographic and Socio-Economic Factors Affecting Hope for the Future in Tehran," conducted in 2019, and "Application of the Generalized Structural Equation Model in Examining the Factors Affecting Self-Rated Health of

the Elderly in Tehran," conducted in 2021. Both surveys were supported by the National Institute for Population Research.

Authors' Contributions

Arezoo Bagheri: Contributed to the concept and design of this study, as well as the statistical analysis and interpretation. Adel Abdolahi: Contributed to the concept and design of this study and data acquisition. Mahsa Saadati: Contributed to the concept and design of this study, as well as manuscript writing and editing.

Conflicts of Interest

The authors declared no conflicts of interest.

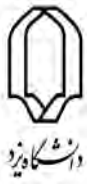
Author's ORCID

Arezoo Bagheri: <https://orcid.org/0000-0002-9905-7810>

Adel Abdolahi: <https://orcid.org/0000-0002-1779-8480>

Mahsa Saadati: <https://orcid.org/0000-0002-8771-2697>

تحلیل جنسیتی امید به آینده به تفکیک سطح توسعه یافتگی در شهر تهران

آرزو باقری^{۱*}، عادل عبدلهی^۲، مهسا سعادت^۳

*- دانشیار آمار کاربردی، مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران (نویسنده مسئول): abagheri@nipr.ac.ir

۲- استادیار جامعه‌شناسی اقتصادی و توسعه، مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران: adel.abdollahi@nipr.ac.ir

۳- دانشیار آمار زیستی، مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور، تهران، ایران: mahsa.saadati@nipr.ac.ir

مقاله پژوهشی

چکیده

زمینه و هدف: مقاله حاضر درصدد است با رویکردی جامعه‌شناختی و با در نظر داشتن تحولات اقتصادی و اجتماعی در شهر تهران، به تبیین چرایی و چگونگی کاهش و یا افزایش امید به آینده در بین زنان و مردان تهرانی به صورت جداگانه بپردازد. هدف اصلی مطالعه، تحلیل تفاوت‌های جنسیتی در امید به آینده و تأثیر سطح توسعه یافتگی مناطق مختلف شهر تهران بر آن است.

روش و داده‌ها: در این پژوهش، ۱۲۰۰ نفر شامل مردان (۲۰ تا ۵۹ ساله) و زنان (۱۵ تا ۴۹ ساله) متأهل از مناطق مختلف شهر تهران («مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار» و «مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار») در سال ۱۳۹۷ با استفاده از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای طبقه‌بندی شده با تخصیص متناسب انتخاب شدند. داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته (با پایایی آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۴۴) گردآوری و با به‌کارگیری مدل معادلات ساختاری به تفکیک جنسیت تحلیل شدند.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان می‌دهد افزایش احساس ناامنی اقتصادی-اجتماعی، منجر به کاهش امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار می‌شود. افزایش اعتماد سازمانی و اعتماد عمومی نیز، امید به آینده را در بین مردان و زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار بهبود می‌بخشد. با افزایش سن، امید به آینده زنان در تمام مناطق شهر تهران و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار کاهش می‌یابد.

بحث و نتیجه‌گیری: با وجود ظرفیت‌ها و فرصت‌های امیدآفرین در شهر تهران، بازتولید نابرابری‌های طبقاتی و جنسیتی در توزیع فرصت‌ها، امید به آینده را به یک مسأله جدی تبدیل کرده و ظرفیت‌های آرزومندی را تحلیل برده است.

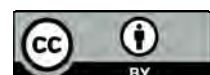
واژگان کلیدی: امید به آینده، تجربه زیسته، تهران، سطح برخورداری محل سکونت، توزیع فرصت‌ها.

پیام اصلی: تقویت چشم‌اندازهای نویدبخش و امید به آینده در شهر تهران مستلزم توزیع برابر فرصت‌ها در کلیه مناطق، برقراری عدالت جنسیتی و توجه به نیازها و دغدغه‌های ساکنین مناطق برخوردار و کم‌برخوردار است.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۲۸

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۲۸

ارجاع: باقری، آرزو؛ عبدلهی، عادل و سعادت، مهسا (۱۴۰۳). تحلیل جنسیتی امید به آینده به تفکیک سطح توسعه یافتگی در شهر تهران، *تداوم و تغییر اجتماعی*، ۳(۲)، ۳۵۱-۳۲۱. <https://doi.org/10.22034/jscc.2024.21904.1144>

مقدمه و بیان مسأله

امید به آینده یک مفهوم چندوجهی است که نقش مهمی در جنبه‌های مختلف زندگی انسان ایفا می‌کند. تحقیقات صورت گرفته (Syarip and Hetami, 2019; Kotkowska, 2020; Krafft, 2023) در یک دهه اخیر نشان داده است که برخورداری جامعه از امید نه تنها به عنوان یک چتر محافظتی در برابر افکار منفی عمل می‌کند؛ بلکه در ارتقای میزان تاب‌آوری و سازگاری افراد در شرایط مختلف مؤثر است. این موضوع به عنوان یک پدیده پیچیده جامعه‌شناختی و روانشناختی، ابعاد شناختی و عاطفی را ترکیب می‌کند و از تجربه زیسته و گذشته افراد به منظور هدایت کنش‌های آن‌ها برای آینده استفاده می‌نماید. اگر تجربه زیسته افراد همراه با عواطف منفی باشد، درک و شناخت آن‌ها از مسائل با درجاتی از ترس و اضطراب آمیخته می‌گردد. حال، این پرسش مطرح است که در شرایطی که ترس و اضطراب بر امید غلبه می‌کند، چه پیامدهایی برای جامعه ایجاد می‌شود؟ محتوای مفهومی اکثر پاسخ‌های موجود در ادبیات نظری و تجربی موجود در جامعه‌شناسی احساسات و عواطف و همچنین روانشناسی جمعی نشان می‌دهد که در جوامعی که طی سال‌ها و دهه‌های متمادی، درد و رنج‌های جمعی مانند سیل، زلزله و نابرابری‌های اقتصادی و اجتماعی را تجربه کرده‌اند ترس به یکی از ویژگی‌های احساسی و ناخودآگاه جمعی تبدیل می‌شود. در سایه چنین تجارب تلخ تاریخی است که شاعران ایرانی همواره دانستن قدر عافیت را گوشزد کرده و توصیه کرده‌اند که «جَریده رو که گذرگاه عافیت، تنگ است»^۱ و در ابیاتی دیگر چون «رسید مژده که ایام غم نماند/ چنان نماند و چنین نیز نخواهد ماند»^۲ مردم را به داشتن صبر، شکیبایی و امید به بهبود شرایط، به عنوان یک مکانیسم تاب‌آوری در برابر دردهای جمعی تشویق کرده‌اند. از جمله پیامدهای چنین تجارب تاریخی می‌توان به انجماد باورها^۳، ترجیح منافع فردی بر منافع جمعی و گاهی اوقات پرخاشگری پیشگیرانه^۴ اشاره کرد (Kotkowska, 2020). همچنین ادبیات موجود به تعدد رنج‌ها و در کنار آن روند و سرعت تغییرات (مثبت/ منفی) و امکان سازگاری جامعه با تجارب زیسته اشاره دارد.

با شروع فرایند نوسازی در ایران، شهر تهران در رأس تغییرات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی قرار گرفت و پس از انقلاب ۱۳۵۷ به قانون پذیرش جمعیت در ایران و دومین کلان‌شهر خاورمیانه تبدیل شد. در سال‌های اخیر، مهاجرت بی‌رویه از نقاط مختلف ایران به تهران در کنار توزیع نابرابر امکانات (احمدی و جهانگرد، ۱۳۹۹)، نابرابری فضایی، کاهش عدالت اجتماعی (Riazi, 2016) و گسترش فقر و نابرابری درآمدی (Salehi-Isfahani, 2017)، سازگاری با تغییرات روزافزون را برای ساکنان این شهر با مشکلات متعددی مواجه کرده است. انباشته شدن مشکلات در شهر تهران یک تجربه زیسته ناایمن را برای ساکنان آن رقم زده و امید به آینده و چشم‌اندازهای پیش‌روی شهروندان را تحت تأثیر قرار داده است.

در این مقاله، با رویکردی جامعه‌شناختی و با در نظر گرفتن تحولات اقتصادی و اجتماعی که طی دهه‌های گذشته در شهر تهران صورت گرفته، امید به آینده زنان و مردان به تفکیک سطوح توسعه‌یافتگی در این شهر براساس متغیرهای پیش‌بین و با استفاده از مدل‌های معادلات ساختاری مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

^۱ غزل شماره ۴۵ حافظ

^۲ غزل شماره ۱۷۹ حافظ

^۳ Freezing beliefs

^۴ Preventive aggression

مرور پیشینه پژوهش

سیر تاریخی مطالعاتی که به مقوله امید پرداخته‌اند بر این سؤال تمرکز دارند که آیا مدرنیته می‌تواند منجر به ارتقای امید اجتماعی شود؟ (Fromm, 1968; Weber, 1978). به عبارتی دیگر، در غرب کاهش و یا افزایش امید به عنوان دستاورد و پیامد مثبت/ منفی مدرنیته مورد بررسی قرار گرفته است و بر این اساس جامعه‌شناسان به دو دسته خوش‌بین و بدبین^۱ تقسیم شده‌اند. برخی افراد مانند اسنایدر^۲ (۲۰۰۲) نیز با رویکردی روانشناختی به مقوله امید پرداخته‌اند و معتقدند که احتمال رویارویی افراد امیدوار با اتفاقات مثبت بیشتر از افراد ناامید است؛ در همین رابطه، برخی از مطالعات روانشناختی نشان داده‌اند که افراد امیدوار توان حل مسأله بیشتری دارند و با سرعت بیشتری به سراغ راهکارهای عملیاتی می‌روند، کمتر خود را سرزنش می‌کنند و از افکار منفی دوری می‌نمایند (Chang, 1998; Schwartz and Post, 2002).

در تأیید این استدلال‌های نظری، نتایج پژوهش‌های میدانی نشان می‌دهند که امید به آینده به عنوان یکی از مؤلفه‌های اصلی رشد مثبت در میان جوانان در نظر گرفته می‌شود. این متغیر معمولاً با توسعه شخصیتی و موفقیت تحصیلی در ارتباط است و می‌تواند به عنوان یکی از عوامل کلیدی در پیشرفت اجتماعی و روانی جوانان عمل کند. در کشورهای شرقی، خانواده و روابط والدین نقش پررنگ‌تری در ایجاد و حفظ امید به آینده دارند و این تأثیرات به شرایط اجتماعی و فرهنگی بستگی دارد. به طوری که در شرایط سخت اجتماعی، جوانانی که حمایت اجتماعی بیشتری از خانواده دریافت می‌کنند، سطح بالاتری از امید به آینده دارند و در دستیابی به اهداف بلندمدت موفق‌تر هستند (Bowers and Bowers, 2023; Bryce and Fraser, 2023).

نتایج پژوهش‌های راتکلیف^۳ (۲۰۲۳) و مک‌گراس^۴ (۲۰۲۳) حکایت از ارتباط مستقیم و معنادار سطح اعتماد به نهادهای عمومی و سازمانی با امید به آینده دارد. به طوری که، در جوامع با سطح بالای اعتماد به نهادهای دولتی و اقتصادی، امید به آینده در میان جوانان و زنان بیشتر دیده می‌شود. این امر به ویژه در کشورهای در حال توسعه که تغییرات سریع اقتصادی و اجتماعی دارند، بیشتر نمایان است. همچنین نتایج تحقیقات مختلف نشان داده‌اند که زنان، به طور کلی احساسات مثبتی نسبت به آینده خود، به ویژه زمانی که در محیط‌هایی با حمایت اجتماعی و فرهنگی مناسب زندگی می‌کنند، دارند. این موضوع در زمینه‌هایی مانند تحصیلات، اشتغال و مشارکت اجتماعی قابل مشاهده است. با این حال، در برخی محیط‌های پرتنش اجتماعی، مانند جوامع شهری با نرخ بالای بیکاری، امید زنان نسبت به آینده ممکن است با چالش‌های بیشتری روبرو شود (Graham and Anderson, 2008; Krafft, 2023).

در ایران مقوله امید وقتی مورد توجه جامعه علمی قرار گرفت که موضوعاتی مانند تغییر چشم‌اندازهای پیش‌روی جامعه و ارتباط آن با امیدواری جامعه (افراسیابی و همکاران، ۱۳۹۵؛ صفری شالی و طوافی، ۱۳۹۷؛ عبدالحی، ۱۳۹۸)، امید به بهبود فرصت‌های شغلی (باقری و همکاران، ۱۴۰۱)، آینده‌پژوهشی امید اجتماعی (طاهری‌دمنه و کاظمی، ۱۳۹۹) و کاوش در وضعیت امید اجتماعی در ایران (امیرپناهی و

۱- در بین جامعه‌شناسان خوشبین به تحولات پیش‌روی جامعه بشری می‌توان به کسانی مانند ایمیل دورکیم و در بین جامعه‌شناسان بدبین نیز می‌توان به افرادی مانند ماکس وبر، زیگموند باومن و اریک فروم اشاره کرد.

² Snyder

³ Ratcliffe

⁴ McGrath

همکاران، ۱۳۹۵) مطرح شد. برخی دیگر از مطالعات انجام شده در این زمینه یا بصورت مستقیم مقوله امید را مورد بررسی قرار نداده‌اند (فراسخو، ۱۳۸۹؛ عبدی، ۱۳۹۵؛ فاضلی، ۱۳۹۶) و یا از رویکردهای رایج در روانشناسی امید استفاده کرده‌اند (علیزاده اقدم، ۱۳۹۱).

از جمله پژوهش‌های میدانی صورت گرفته می‌توان به مطالعه سلطانی بهرام و علیزاده اقدم (۱۴۰۲) اشاره کرد که به تحلیل ساختاری نقش عوامل سرمایه‌ای در امید به آینده در بین جوانان استان آذربایجان شرقی پرداخته‌اند. نتایج این مطالعه نشان داد که وضعیت تأهل و سن، رابطه‌ای با امید به آینده جوانان نداشته ولی میانگین امید به آینده در میان شهرستان‌های محل سکونت و وضعیت اشتغال تفاوت معنی‌داری داشته است. همچنین امید به آینده با سرمایه اجتماعی و فرهنگی، رابطه مثبت و معنی‌داری داشته ولی با سرمایه اقتصادی رابطه معنی‌داری ندارد. مشایخی و همکاران (۱۴۰۱) نیز در پژوهش خود به بررسی رابطه اعتماد به کیفیت حکمرانی و امید اجتماعی در بین جوانان شهر بوشهر پرداخته‌اند؛ نتایج این پژوهش نشان داد که متغیرهای کیفیت حکمرانی و اعتماد نهادی با امید اجتماعی رابطه معناداری دارند. همچنین رابطه غیرمستقیم و معناداری بین کیفیت حکمرانی و امید اجتماعی با نقش میانجی اعتماد نهادی وجود داشت. پژوهش طوافی و سروری (۱۴۰۰) نیز به تحلیل جامعه‌شناختی میزان شاخص‌های سلامت اجتماعی و رابطه آن‌ها با میزان امید به آینده در بین شهروندان شهر اهواز پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که میان متغیرهای مستقل، مؤلفه مشارکت اجتماعی با ضریب ۰/۳۹۵ و مؤلفه پذیرش اجتماعی با ضریب ۰/۲۴۶، بیش‌ترین سهم را در تبیین متغیر وابسته امید به آینده داشتند.

چارچوب نظری پژوهش

رویکرد نظری این مقاله بر این استدلال استوار است که تجربه زیسته و حافظه تاریخی ناایمن، تغییرات سریع و ناگهانی در شرایط اقتصادی-اجتماعی (Vollmer, 2013)، ناهماهنگی تمایزات ساختاری با کارکردهای نهادی (Smelser, 1991)، عدم‌استمرار و پیوستگی تاریخی رویدادهای توسعه‌محور (Katouzian, 2004) و کیفیت مشارکت اقشار مختلف جامعه در روند تغییرات (Rahnema and Bawtree, 1997; Escobar and Jeong, 2019)، می‌توانند افزایش و یا کاهش امید در جامعه ایرانی را تبیین نمایند. مبانی نظری مرتبط با حافظه تاریخی، حکایت از این دارد که اعضای جامعه تجربه زیسته و باورهای اصلی مشترکی دارند که از طریق این باورها، دنیای خود را درک و با آن ارتباط برقرار می‌کنند. این باورها منعکس‌کننده تجارب، رویدادها، چشم‌اندازها و انتظارات تاریخی هستند (Jarymowicz and Bar-Tal, 2006). باورها به دفعات در گفتمان عمومی جامعه ظاهر و در فضاهای عمومی به اشتراک گذاشته می‌شوند. در این میان، باورهایی که یادآور تهدیدها، خطرات، دستاوردها و یا موفقیت‌های جمعی باشند و بتوانند به ایجاد ترس و یا امید کمک کنند، از اهمیت بالایی برخوردارند.^۱

با شروع فرایند نوسازی در ایران، شهر تهران در رأس تغییرات اجتماعی، اقتصادی و سیاسی چشمگیری قرار گرفت. برخلاف تجربه اروپاییان که نوسازی بر پایه مدرنیته و به یاری و کمک بورژوازی، دولت ملی و مدرن و از گذر تغییرات اجتماعی وسیع و همه‌جانبه، به ظهور جوامع مدرن و توسعه‌یافته انجامید (علم و همکاران، ۱۳۹۳)؛ در ایران نوسازی اجتماعی به معنی گسست از جامعه سنتی و ایجاد جامعه‌ای متفاوت بر پایه فناوری پیشرفته و حاکمیت علم در روابط اجتماعی بود (حسن‌پور و همکاران، ۱۳۹۸). اگرچه، وقوع تغییرات سریع و ناگهانی در شرایط اقتصادی-اجتماعی یکی از ویژگی‌های گذار جوامع از سنت به مدرنیته است، اما وقتی که مکانیسم‌های گذار،

^۱ این باورها به اشکال مختلف از طریق معلمان، مروجان مذهبی و محصولات فرهنگی (کتاب، فیلم، نمایشنامه، موسیقی) بازتولید می‌شوند.

متناسب با بستر اجتماعی و اقتصادی جامعه نباشد فرایند گذار به جلوه‌های غیرکارکردی مدرنیته تقلیل می‌یابند، روابط به گونه‌ای چالش‌برانگیز صنعتی و فردی می‌شوند و حمایت‌ها و شبکه‌های اجتماعی تضعیف می‌گردند. آنچه پدیده امید را با چالش مواجه می‌کند، امکان پذیرش شرایط پیش‌رو از سوی کنشگران اجتماعی و سازگاری با حالت‌های مختلف آن است. در چنین شرایطی احتمال تضعیف پایگاه اقتصادی-اجتماعی، عدم امکان کنترل ابعاد مختلف زندگی، وارونه شدن تحرک اجتماعی و تحلیل تدریجی ظرفیت‌های آرزومندی قوت می‌گیرد. اندیشمندانی مانند دورکیم معتقدند که مدرنیته با وجود ازهم‌گسستن پیوندهای قدیمی، در نهایت به نوعی همبستگی جدید و نظام‌مند منجر می‌شود (صفری، ۱۳۹۰: ۷۰). این در حالی است که ادعای دورکیم توسط گیدنز مورد نقد قرار گرفته و معتقد است که مدرنیته علی‌رغم فرصت‌هایی که برای کنشگران اجتماعی فراهم آورده ولی تبعات منفی آن مانند احساس ناامنی اقتصادی-اجتماعی، گسترش نابرابری در سطح توسعه‌یافتگی و به‌ویژه کاهش تاب‌آوری گروه‌های مختلف اجتماعی در برابر آینده‌های نامعلوم که برآمده از دنیای مدرنیته و تغییرات سریع و تحمیلی آن می‌باشد، سرعت گرفته است (گیدنز، ۱۴۰۱).

علاوه بر این رویکردهای نظری، مطالعات مختلفی، به ارتباط میان اعتماد نهادی، اعتماد عمومی و امید به آینده و تفاوت‌های موجود بین گروه‌ها و نسل‌های مختلف پرداخته‌اند. پژوهشگران، اعتماد عمومی را به‌عنوان یکی از عوامل پیش‌بینی‌کننده امید در نظر می‌گیرند که بر اساس آن، اعتماد عمومی به نهادها و دولت، رابطه مستقیمی با امیدواری افراد به آینده دارد و افرادی که به نهادهای جامعه اعتماد بیشتری دارند، معمولاً نسبت به آینده نیز امیدوارتر هستند. این پژوهشگران معتقدند که نسل جوان به دلیل تجربه بحران‌های مختلف، نسبت به نسل‌های گذشته، سطح اعتماد کمتری به نهادها دارند و ممکن است آینده‌نگری کمتری داشته باشند (Arnett, 2014). همچنین پژوهش‌های اخیر نشان می‌دهند که افزایش نابرابری، به ویژه نابرابری اقتصادی، به‌طور چشمگیری بر میزان اعتماد به نهادها تأثیر منفی می‌گذارد و افرادی که احساس بی‌عدالتی می‌کنند، کمتر به نهادهای جامعه اعتماد می‌نمایند (Piketty, 2020). از این‌رو، نحوه پاسخگویی دولت‌ها و مدیریت تغییرات سریع اقتصادی و اجتماعی، نقش مهمی در حفظ یا از دست دادن اعتماد سازمانی و عمومی دارد. شفافیت، پاسخگویی و اقدامات موثر دولت‌ها در مقابله با بحران‌ها می‌تواند به تقویت انواع اعتماد کمک کند (Rothstein, 2011).

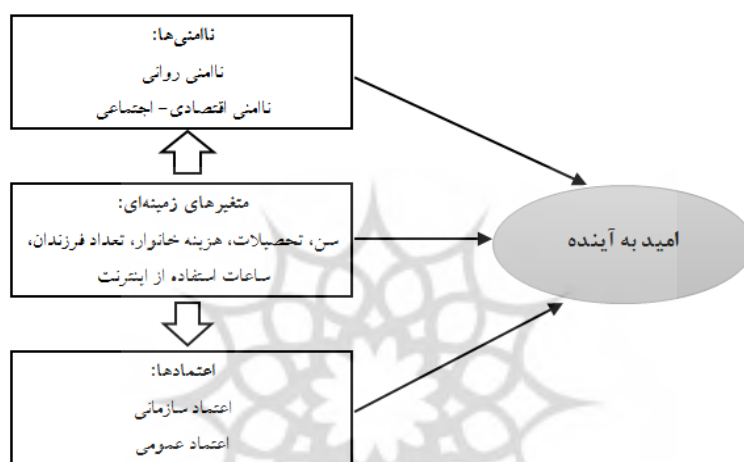
با توجه به رویکردهای نظری مذکور، مقاله حاضر به تحلیل جنسیتی امید به آینده به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی در شهر تهران بر اساس متغیرهای احساس ناامنی اقتصادی-اجتماعی، احساس ناامنی روانی، اعتماد سازمانی و اعتماد عمومی پرداخته است. شکل (۱)، مدل مفهومی مورد استفاده در این مطالعه را نشان می‌دهد.

روش و داده‌های تحقیق

در این مطالعه از داده‌های طرح «مطالعه عوامل جمعیتی و اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر امید به آینده در شهر تهران» استفاده شد که یک مطالعه مقطعی از نوع کاربردی و جامعه آماری آن، شامل زنان متأهل (۱۵-۴۹ ساله) و مردان متأهل (۵۹-۲۰ ساله) ساکن در شهر تهران بود. حجم نمونه اولیه براساس فرمول کوکران برابر ۳۸۴ نفر محاسبه شد که با در نظر گرفتن اثر طرح ۲/۵ و نرخ بی‌پاسخی ۱/۲۵، حجم نمونه نهایی ۱۲۰۰ نفر برآورد گردید. این نمونه‌ها با استفاده از روش نمونه‌گیری چندمرحله‌ای طبقه‌بندی با تخصیص متناسب^۱، از ساکنان

¹ Probability Proportional to Size (PPS)

براساس مطالعه رفیعیان و شالی (۱۳۹۱) مناطق شهر براساس سطح توسعه‌یافتگی به مناطق «کم برخوردار و نیمه‌برخوردار» شامل مناطق ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸ و ۴ مناطق «برخوردار و خیلی‌برخوردار» شامل مناطق ۷، ۶، ۵، ۳، ۲ و ۱ طبقه‌بندی شدند و سپس متناسب با حجم مناطقی که در هر یک از این طبقات قرار داشتند، مناطق ۲۰، ۱۸، ۱۵، ۱۴، ۱۰، ۸ و ۴ از مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار و مناطق ۵، ۲ و ۱ از مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار انتخاب شدند (عبدالهی، ۱۳۹۸).

شکل ۱- مدل مفهومی پژوهش

یافته‌ها

براساس نتایج تحلیل عاملی، ۵ عامل، شامل احساس ناامنی اقتصادی-اجتماعی (با ۱۶ گویه: نداشتن درآمد ثابت، پیدا نکردن شغل در صورت از دست دادن شغل فعلی، نداشتن شغل پر درآمد، امکان اخراج از شغل فعلی، عدم توان پرداخت هزینه‌های ضروری زندگی، عدم توان پرداخت هزینه‌های پزشکی خود یا یکی از اعضای خانواده در هنگام بیماری، هنگامی که بچه‌ام/ بچه‌هایم برای خرید یا تفریح بیرون می‌روند نگران مزاحمت دیگران هستم، از وجود تبعیض‌های جنسیتی در ایران نگرانم، از فرستادن بچه‌ام/ بچه‌هایم به تنهایی به

² Bartlett test

مدرسه در مسیر طولانی نگرانم، از این که بچه / بچه‌هایم در آینده تنها شوند نگرانم، از اینکه بچه‌ام / بچه‌هایم با افراد غریبه رفت و آمد داشته باشند نگرانم، از اینکه بچه‌ام / بچه‌هایم در شبکه‌های اجتماعی مجازی مثل فیس‌بوک و تلگرام فعالیت کنند نگرانم، از شرایط روانی حاکم بر جامعه نگرانم، نگران امنیت شغلی بچه / بچه‌هایم در آینده هستم و از شنیدن اخبار مربوط به جرم و جنایت در جامعه نگرانم، احساس ناامنی روانی (با ۴ گویه: هر وقت به زندگی خودم فکر می‌کنم دچار استرس می‌شوم، سر و صدای بچه‌ها من را عصبانی می‌کند، این روزها نحوه رفتار مردم با همدیگر ملال‌آور است و من را دچار استرس می‌کند و این روزها نحوه رفتار دیگران من را عصبانی می‌کند)، اعتماد سازمانی (با ۱۰ گویه: اعتماد به مجلس، اعتماد به شوراها، اعتماد به شهرداری، اعتماد به مطبوعات و روزنامه‌ها، اعتماد به دولت (قوه مجریه)، اعتماد به نیروی انتظامی، اعتماد به صدا و سیما، اعتماد به سازمان‌های مردمی، اعتماد به اساتید دانشگاه و اعتماد به بازار)، اعتماد عمومی (با ۲ گویه: اعتماد به خانواده و اعتماد به همسایه‌ها) و امید به آینده (با ۵ گویه: گویه اول: امید به بهتر شدن وضعیت در خصوص توان مالی طی سه سال آینده، گویه دوم: امید به بهتر شدن وضعیت در خصوص دنبال کردن اهداف زندگی طی سه سال آینده، گویه سوم: امید به بهتر شدن کیفیت زندگی طی سه سال آینده، گویه چهارم: امید به بهتر شدن وضعیت در خصوص احتمال پیش آمدن فرصت‌های شغلی طی سه سال آینده و گویه پنجم، امید به افزایش رضایت از زندگی طی سه سال آینده)، استخراج گردید. روایی پرسشنامه از طریق ارسال آن به ۱۰ نفر از متخصصین در حوزه علوم اجتماعی و پایایی پرسشنامه از طریق محاسبه ضریب آلفای کرونباخ، (حداقل ضریب آلفای کرونباخ برای عوامل پرسشنامه برابر با ۰/۷۴۴ بود)، تأیید شد. جدول ۱ توزیع فراوانی و درصد متغیرهای مورد مطالعه را به تفکیک جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی نشان می‌دهد.

بیشتر زنان و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار در گروه سنی ۳۰-۳۹ سال (زنان ۴۱/۵ درصد و مردان ۳۷/۷ درصد)، با سطح تحصیلی دیپلم (زنان ۵۰/۶ درصد و مردان ۳۵/۴ درصد)، با هزینه خانوار ۱/۵-۲/۵ میلیون تومان (زنان ۴۲/۵ درصد و مردان ۴۱/۴ درصد)، بدون استفاده از اینترنت (زنان ۳۵/۶ درصد و مردان ۳۳/۹ درصد) هستند، اما بیشتر زنان ساکن در این مناطق دو فرزندی (۳۱/۳ درصد)، در حالی که بیشتر مردان ساکن در این مناطق تک فرزند (۲۸/۲ درصد) می‌باشند.

بیشتر زنان و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار در گروه سنی ۳۰-۳۹ سال (زنان ۴۶/۱ درصد و مردان ۳۴/۹ درصد)، تک فرزند (زنان ۴۲/۴ درصد و مردان ۳۵/۴ درصد)، با سطح تحصیلی کارشناسی (۴۰/۳ درصد زنان و ۳۸/۱ درصد مردان)، با هزینه خانوار ۱/۵-۲/۵ میلیون (زنان ۵۱/۸ درصد و مردان ۴۳/۹ درصد) و با مصرف ۱-۳ ساعت از اینترنت (زنان ۳۶/۱ درصد و مردان ۴۲/۹ درصد) هستند.

برای زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار، مقدار میانگین ناامنی اقتصادی-اجتماعی 0.79 ± 3.85 ناامنی روانی 0.98 ± 2.78 ، اعتماد سازمانی 0.79 ± 2.56 ، اعتماد عمومی 0.74 ± 4.04 ، برای زنان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار، مقدار میانگین ناامنی اقتصادی-اجتماعی 0.79 ± 3.85 ناامنی روانی 0.98 ± 2.78 ، اعتماد سازمانی 0.79 ± 2.56 ، اعتماد عمومی 0.74 ± 4.04 ، گویه اول امید به آینده 0.83 ± 3.22 ، گویه دوم امید به آینده 0.95 ± 2.89 ، گویه سوم امید به آینده 0.91 ± 3.06 ، گویه چهارم امید به آینده 0.95 ± 3.24 و گویه پنجم امید به آینده 0.70 ± 3.45 و برای زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار مقدار میانگین ناامنی اقتصادی-اجتماعی 0.73 ± 3.74 ، ناامنی روانی 0.85 ± 2.85 ، اعتماد سازمانی 0.76 ± 2.58 ، اعتماد عمومی 0.67 ± 3.71 ، گویه اول امید به آینده 0.79 ± 3.41 ، گویه دوم

امید به آینده ۰/۹۱±۰/۳۱، گویه سوم امید به آینده ۰/۸۸±۰/۳۷، گویه چهارم امید به آینده ۰/۸۳±۰/۳۴ و گویه پنجم امید به آینده ۰/۸۵±۰/۳۴۹ می‌باشد.

جدول ۱- توزیع فراوانی و درصد متغیرهای مورد مطالعه به تفکیک جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی

متغیر	گروه‌های مختلف	زنان				مردان	
		کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار		برخوردار و خیلی‌برخوردار		کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار	
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
سن	۲۰ سال و کمتر	۷	۱/۷	۰	۰	۲	۰/۵
	۲۰-۲۹	۱۱۵	۲۷/۴	۲۵	۱۳/۱	۶۵	۱۶/۲
	۳۰-۳۹	۱۷۴	۴۱/۵	۸۸	۴۶/۱	۱۵۱	۳۷/۷
	۴۰-۴۹	۱۲۰	۲۸/۶	۷۵	۳۹/۳	۱۱۶	۲۸/۹
	۵۰ سال و بیشتر	۳	۰/۷	۳	۱/۶	۶۷	۱۶/۷
تعداد فرزندان	۰	۸۹	۲۱/۲	۳۸	۱۹/۹	۹۴	۲۳/۴
	۱	۱۲۰	۲۸/۶	۸۱	۴۲/۴	۱۱۳	۲۸/۲
	۲	۱۳۱	۳۱/۳	۵۴	۲۸/۳	۱۰۲	۲۵/۴
	۳	۴۸	۱۱/۵	۷	۳/۷	۴۳	۱۰/۷
	۴ فرزند و بیشتر	۱۸	۴/۳	۱	۰/۵	۲۸	۷/۰
تحصیلات	زیر دیپلم	۶۸	۱۶/۲	۱۰	۵/۲	۸۷	۲۱/۷
	دیپلم	۲۱۲	۵۰/۶	۳۹	۲۰/۴	۱۴۲	۳۵/۴
	فوق دیپلم	۳۴	۸/۱	۱۴	۷/۳	۳۸	۹/۵
	کارشناسی	۸۴	۲۰/۰	۷۷	۴۰/۳	۸۸	۲۱/۹
	کارشناسی ارشد و دکترا	۱۵	۳/۶	۴۶	۲۴/۱	۳۶	۹/۰
هزینه خانوار	کمتر از ۱/۵ میلیون تومان	۹۷	۲۳/۲	۵۸	۳۰/۴	۱۲۸	۳۱/۹
	۵/۵-۲/۱ میلیون تومان	۱۷۸	۴۲/۵	۹۹	۵۱/۸	۱۶۶	۴۱/۴
	۵/۵-۳/۲ میلیون تومان	۷۷	۱۸/۴	۱۹	۹/۹	۵۲	۱۳/۰
	بیش از ۳/۵ میلیون تومان	۵۸	۱۳/۸	۱۲	۶/۳	۵۰	۱۲/۵
ساعات استفاده از اینترنت	استفاده ندارند	۱۴۹	۳۵/۶	۲۶	۱۳/۶	۱۳۶	۳۳/۹
	کمتر از یک ساعت	۹۱	۲۱/۷	۳۰	۱۵/۷	۱۰۵	۲۶/۲
	۱-۳ ساعت	۱۱۱	۲۶/۵	۶۹	۳۶/۱	۱۱۵	۲۸/۷
	بیش از ۳ ساعت	۶۵	۱۵/۵	۶۲	۳۲/۵	۴۴	۱۱/۰
تعداد کل		۴۱۹	۱۰۰	۱۹۱	۱۰۰	۴۰۱	۱۰۰

برای مردان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار مقدار میانگین ناامنی اقتصادی-اجتماعی $3/93 \pm 0/77$ ، ناامنی روانی $2/69 \pm 0/93$ ، اعتماد سازمانی $2/41 \pm 0/84$ ، اعتماد عمومی $4/04 \pm 0/74$ ، گویه اول امید به آینده $3/16 \pm 1/91$ ، گویه دوم امید به آینده $2/98 \pm 1/04$ ، گویه سوم امید به آینده $3/04 \pm 1/03$ ، گویه چهارم امید به آینده $3/27 \pm 0/98$ و گویه پنجم امید به آینده $3/41 \pm 0/97$ ، برای مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار مقدار میانگین ناامنی اقتصادی-اجتماعی $3/60 \pm 0/73$ ، ناامنی روانی $2/59 \pm 0/84$ ، اعتماد سازمانی $2/62 \pm 0/82$ ، اعتماد عمومی $3/92 \pm 0/65$ ، گویه اول امید به آینده $3/36 \pm 0/96$ ، گویه دوم امید به آینده $3/27 \pm 1/09$ ، گویه سوم امید به آینده $3/23 \pm 1/06$ ، گویه چهارم امید به آینده $3/39 \pm 0/99$ و گویه پنجم امید به آینده $3/55 \pm 0/95$ می باشد.

آزمون اختلاف میانگین‌ها برای متغیرهای مورد مطالعه به تفکیک جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی انجام گردید و تنها اختلاف میانگین‌های سن ($P\text{-Value} < 0/000$)، هزینه خانوار ($P\text{-Value} = 0/028$) و اعتماد سازمانی ($P\text{-Value} = 0/010$) برای زنان و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار و اختلاف میانگین‌های سن ($P\text{-Value} < 0/000$)، ناامنی روانی ($P\text{-Value} = 0/003$) و اعتماد عمومی ($P\text{-Value} = 0/003$) زنان و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار معنی‌دار شد. جدول (۲) ارتباط میان گویه‌های سازنده امید به آینده به تفکیک متغیرهای جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی را نشان می‌دهد. براساس نتایج این جدول، تنها میان جنسیت و کلیه گویه‌های سازنده امید به آینده در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار ارتباط معنی‌داری وجود دارد ($P\text{-Value} = 0/013$) برای گویه اول، $P = 0/020$ ، $P\text{-Value} = 0/004$ برای گویه دوم، $P\text{-Value} = 0/028$ برای گویه سوم، $P\text{-Value} = 0/011$ و $P\text{-Value} = 0/011$ برای گویه پنجم).

جداول ۳ و ۴ به ترتیب همبستگی میان متغیرهای مورد مطالعه برای زنان و مردان به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی را نشان می‌دهد؛ از ضریب همبستگی گاما برای محاسبه ضریب همبستگی گویه‌های متغیر امید به آینده نسبت به هم، از ضریب همبستگی کندال-تاو-بی به منظور محاسبه ضریب همبستگی گویه‌های متغیر امید به آینده و سایر متغیرهای مستقل (سن، تعداد فرزندان، تعداد سال‌های تحصیل، تعداد ساعات مصرف اینترنت، هزینه خانوار، ناامنی‌های اقتصادی-اجتماعی و روانی اعتمادهای سازمانی و عمومی) و از ضریب همبستگی اسپیرمن برای محاسبه ضریب همبستگی سایر متغیرهای مستقل نسبت به هم استفاده شده است. همچنین براساس نتایج این جداول، در اکثر مواقع همبستگی میان متغیرهای مورد مطالعه به تفکیک جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی منطقه محل سکونت معنی‌دار است.

جدول ۳- نتایج آزمون همبستگی بین گویه‌های امید به آینده و متغیرهای منتخب زنان به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی

سطح توسعه‌یافتگی	گویه اول	گویه دوم	گویه سوم	گویه چهارم	گویه پنجم	سن پاسخگو	تعداد فرزندان	تحصیلات	استفاده از اینترنت	هزینه خانوار	اجتماعی	نامانی اقتصادی و	نامانی روانی	اعتماد سازمانی	اعتماد عمومی
کم‌پیشرو و نیمه‌پیشرو	گویه اول	گویه دوم	گویه سوم	گویه چهارم	گویه پنجم	سن پاسخگو	تعداد فرزندان	تحصیلات	استفاده از اینترنت	هزینه خانوار	اجتماعی	نامانی اقتصادی و	نامانی روانی	اعتماد سازمانی	اعتماد عمومی
	۱	a./۷۰.۰*	a./۷۸.۰*	a./۸۱.۱*	a./۷۷.۴*	b./۱۲.۴*	b./۱۳.۷*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*
	گویه دوم	۱	a./۷۱.۴*	a./۵۸.۹*	a./۷۳.۳*	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	گویه سوم	a./۷۸.۰*	۱	a./۸۱.۱*	a./۷۳.۳*	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	گویه چهارم	a./۸۱.۱*	a./۵۸.۹*	۱	a./۷۳.۳*	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	گویه پنجم	a./۷۷.۴*	a./۵۴.۲*	a./۷۳.۳*	۱	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	سن پاسخگو	b./۱۲.۴*	b./۱۳.۷*	b./۱۶.۵*	b./۱۷.۵*	۱	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	تعداد فرزندان	b./۱۳.۷*	b./۱۸.۰*	b./۲۱.۳*	b./۱۷.۵*	b./۱۸.۰*	۱	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	تحصیلات	b./۱۶.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۱۷.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	۱	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	استفاده از اینترنت	b./۱۶.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۱۷.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	۱	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	هزینه خانوار	b./۱۶.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۱۷.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	۱	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
	نامانی اقتصادی و اجتماعی	b./۱۶.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۱۷.۵*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	۱	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*	b./۲۱.۳*
پیشرو	گویه اول	گویه دوم	گویه سوم	گویه چهارم	گویه پنجم	سن پاسخگو	تعداد فرزندان	تحصیلات	استفاده از اینترنت	هزینه خانوار	اجتماعی	نامانی اقتصادی و	نامانی روانی	اعتماد سازمانی	اعتماد عمومی
	۱	a./۷۰.۸*	a./۶۷.۷*	a./۷۳.۹*	a./۶۵.۵*	b./۱۱.۹*	b./۱۲.۹*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*	b./۱۶.۵*
	گویه دوم	a./۷۰.۸*	۱	a./۵۶.۱*	a./۵۷.۷*	b./۱۳.۶*	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	گویه سوم	a./۶۷.۷*	a./۵۶.۱*	۱	a./۵۷.۷*	b./۱۳.۶*	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	گویه چهارم	a./۷۳.۹*	a./۵۶.۱*	a./۵۷.۷*	۱	b./۱۳.۶*	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	گویه پنجم	a./۶۵.۵*	a./۵۷.۷*	a./۵۷.۷*	a./۵۷.۷*	b./۱۳.۶*	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	سن پاسخگو	b./۱۱.۹*	b./۱۳.۶*	b./۱۳.۶*	b./۱۳.۶*	۱	b./۱۳.۶*	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	تعداد فرزندان	b./۱۲.۹*	b./۱۴.۹*	b./۱۴.۹*	b./۱۴.۹*	b./۱۴.۹*	۱	b./۱۴.۹*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	تحصیلات	b./۱۶.۵*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	استفاده از اینترنت	b./۱۶.۵*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	هزینه خانوار	b./۱۶.۵*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	نامانی اقتصادی و اجتماعی	b./۱۶.۵*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
تداوم و تغییر اجتماعی / سال سوم / شماره دوم / پاییز و زمستان ۱۴۰۳	نامانی روانی	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	اعتماد سازمانی	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*
	اعتماد عمومی	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱	b./۱۸.۰*
	اعتماد عمومی	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	b./۱۸.۰*	۱

 * معنی‌دار در سطح ۵ درصد و ** معنی‌دار در سطح ۱ درصد، ^a آماره گاما، ^b آماره کندال - تاو - بی، ^c اسپیرمن

جدول ۴- نتایج آزمون همبستگی بین گویه‌های امید به آینده و متغیرهای منتخب مردان به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی

سطح توسعه‌یافتگی	متغیرها	گویه اول	گویه دوم	گویه سوم	گویه چهارم	گویه پنجم	سن پاسخگو	تعداد فرزندان	تحصیلات	استفاده از اینترنت	هزینه	نامانی اقتصادی و اجتماعی	نامانی روانی	اعتماد سازمانی	اعتماد عمومی
کم‌پیشرفت و نیمه‌پیشرفت	گویه اول	۱													
	گویه دوم	a./۷۸۱**	۱												
	گویه سوم	a./۸۳۵**	a./۸۴۶**	۱											
	گویه چهارم	a./۸۶۶**	a./۷۶۷**	a./۸۳۶**	۱										
	گویه پنجم	a./۸۱۷**	a./۷۱۹**	a./۷۸۰**	a./۸۷۹**	۱									
	سن پاسخگو	b-/۱۲۰**	b-/۱۵۷**	b-/۱۷۶**	b-/۱۶۸**	b-/۱۹۰**	۱								
	تعداد فرزندان	b./۱۷۳**	b-/۱۶۰**	b-/۱۷۴**	b-/۱۷۱**	b-/۲۰۴**	c./۷۵۱**	۱							
	تحصیلات	b./۱۹۳**	b./۱۳۳**	b./۱۷۲**	b./۱۳۲**	b./۱۱۶**	c-/۳۹۱**	c-/۳۵۸**	۱						
	استفاده از اینترنت	b./۱۲۸**	b./۰۹۳**	b./۰۹۶**	b./۱۰۲**	b./۱۰۷**	c-/۳۵۵**	c-/۳۵۰**	c./۴۱۵**	۱					
	هزینه	b./۰۱۵	b./۰۰۵	b./۰۲۲	b-/۰۱۹	b-/۰۴۱	c-/۰۱۶	c-/۰۰۳	c-/۰۰۵	c-/۰۳۸	۱				
	نامانی اقتصادی و اجتماعی	b-/۰۰۶	b./۰۰۲	b-/۰۰۹	b-/۰۰۸	b-/۰۱۷**	c-/۰۱۳	c-/۰۱۱	c-/۰۰۳	c-/۰۱۴	c-/۰۱۶	۱			
پیشرفت و خیلی پیشرفت	نامانی روانی	b-/۰۱۸**	b-/۰۱۷۱**	b-/۰۲۰۳**	b-/۰۱۷۶**	b-/۰۱۵۰**	c-/۰۳۱	c-/۰۸۱	c-/۰۲۳**	c-/۰۱۹	c-/۰۴۴	c./۱۷۷**	۱		
	اعتماد سازمانی	b./۰۱۹**	b./۰۱۰۸**	b./۰۱۲۶**	b./۰۱۰۷**	b./۰۱۲۸**	c-/۰۰۹	c-/۰۱۸۳**	c-/۰۰۷۴	c-/۰۱۰۱*	c-/۰۳۵	c-/۰۱۲	c-/۰۸۰	۱	
	اعتماد عمومی	b./۰۰۸**	b./۰۱۰۴**	b./۰۱۰۷**	b./۰۱۲۲**	b./۰۰۴*	c-/۰۱۶	c-/۰۰۷۸	c-/۰۰۵۲	c-/۰۰۷۵	c-/۰۱۶۸**	c-/۰۱۴۶**	c-/۰۲۹۴**	c-/۰۱۶۰**	۱
	گویه اول	۱													
	گویه دوم	a./۷۹۳**	۱												
	گویه سوم	a./۸۳۱**	a./۸۲۰**	۱											
	گویه چهارم	a./۷۷۶**	a./۷۸۳**	a./۸۴۰**	۱										
	گویه پنجم	a./۶۶۰**	a./۶۷۶**	a./۷۴۲**	a./۹۱۲**	۱									
	سن پاسخگو	b-/۰۱۸۲**	b-/۰۱۰۲	b-/۰۱۷۶**	b-/۲۰۴**	b-/۰۱۳۶*	۱								
	تعداد فرزندان	b-/۰۱۱۵	b-/۰۰۹۱	b-/۰۱۶۰**	b-/۰۱۵۹**	b-/۰۱۱۷	c-/۰۶۹۱**	۱							
	تحصیلات	b./۱۶۸**	b./۲۱۹**	b./۱۹۸**	b./۱۲۷*	b./۰۵۶	c-/۰۱۴	c-/۰۰۴۳	۱						
	استفاده از اینترنت	b./۱۶۴**	b./۱۶۴**	b./۱۷۹**	b./۲۰۷**	b./۰۷۸	c-/۰۲۱۲**	c-/۰۲۲۵**	c-/۰۱۱۱**	۱					
پیشرفت و خیلی پیشرفت	هزینه خانوار	b-/۰۰۲۱	b./۰۰۳۹	b./۰۰۸	b-/۰۰۶۸	b./۰۳۱	c-/۰۰۷۱	c-/۰۰۴۱	c-/۰۰۷۶	c-/۰۰۹۷	۱				
	نامانی اقتصادی و اجتماعی	b-/۰۱۴۵*	b-/۰۱۳۷**	b-/۰۱۰۵	b-/۰۱۰۹	c-/۰۱۰۸	c-/۰۰۷۳	c-/۰۰۴۷	c-/۰۰۶۳	c-/۰۰۳۶	c-/۰۰۶۲	۱			
	نامانی روانی	b-/۰۰۶۱	b-/۰۰۴۱	b-/۰۰۷۶	b-/۰۱۰۸	b-/۰۱۶۵**	c-/۰۰۷۳	c-/۰۰۸۰	c-/۰۰۰۳	c-/۰۱۲۰	c-/۰۰۴۳	c-/۰۳۹۳**	۱		
	اعتماد سازمانی	b./۰۰۷۸	b./۰۰۲۳	b./۰۰۴۴	b./۰۰۷۹	b./۰۱۶۹**	c-/۰۰۴۳	c-/۰۰۱۵	c-/۰۰۱۱۳	c-/۰۰۷۶	c-/۰۰۵۰	c-/۰۰۳۹	۱		
	اعتماد عمومی	b./۰۰۸۸	b./۰۰۰۶	b./۰۰۵۰	b./۰۰۷۳	b./۰۱۵۰*	c-/۰۰۲۷	c-/۰۰۷۰	c-/۰۰۴۳	c-/۰۰۵۲	c-/۰۰۵۳	c-/۰۰۱۳۶	c-/۰۰۴۲۳**	۱	
	اعتماد عمومی	b./۰۰۸۸	b./۰۰۰۶	b./۰۰۵۰	b./۰۰۷۳	b./۰۱۵۰*	c-/۰۰۲۷	c-/۰۰۷۰	c-/۰۰۴۳	c-/۰۰۵۲	c-/۰۰۵۳	c-/۰۰۱۳۶	c-/۰۰۴۲۳**	۱	

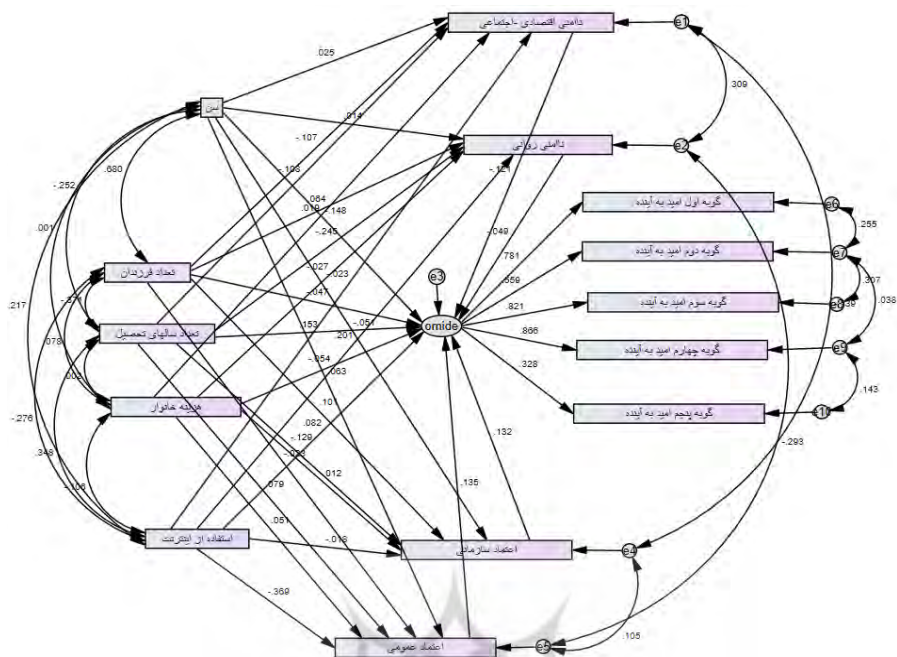
* معنی‌دار در سطح ۵ درصد و ** معنی‌دار در سطح ۱ درصد، ^a آماره گاما، ^b آماره کندال - تاو-بی، ^c اسپیرمن

جدول ۵ مقایسه زوجی معناداری اختلاف برآورد ضرائب مدل‌های معادلات ساختاری امید به آینده را نشان می‌دهد. در این جدول، مدل‌های اول، دوم، سوم و چهارم، به ترتیب مدل‌های معادلات ساختاری امید به آینده مربوط به زنان کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار، زنان برخوردار و خیلی‌برخوردار، مردان کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار و مردان برخوردار و خیلی‌برخوردار را نشان می‌دهد. همچنین، مقادیر بحرانی اختلاف میان ضرائب متغیرهای مستقل بر امید به آینده در هر یک از مدل‌های برازش یافته با مقدار ۱/۹۶ مقایسه شدند. براساس نتایج این جدول، در اکثر مواقع اختلاف برآورد ضرائب متغیرهای مستقل بر امید به آینده در مدل‌های معادلات ساختاری امید به آینده معنادار است که لزوم برازش مدل‌های معادلات ساختاری مجزا به تفکیک متغیرهای جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی را تأیید می‌نماید.

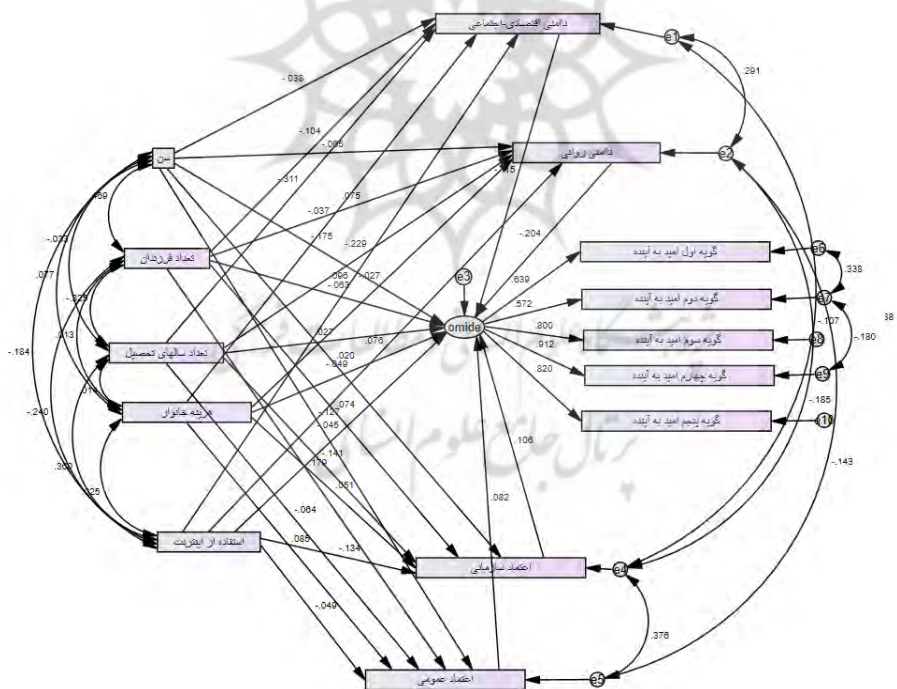
جدول ۵-مقایسه زوجی معناداری اختلاف برآورد ضرائب مدل‌های معادلات ساختاری امید به آینده

ردیف	مدل‌های معادلات ساختاری	سن	تعداد فرزندان	تعداد سال‌های تحصیل	هزینه خانوار	استفاده از اینترنت	ناامنی اقتصادی-اجتماعی	ناامنی روانی	اعتماد سازمانی	اعتماد عمومی
۱	مدل اول-مدل دوم	۴/۲۵۵	۱۰/۱۹۹	-۳/۴۱۱	-۴/۵۶۸	۷/۰۴۷	-۱/۲۸۴	۰/۹۰۶	۰/۲۲۰	-۵/۲۲۷
۲	مدل اول-مدل سوم	۷/۶۵۰	۱/۴۸۰	-۰/۱۱۸	-۲/۲۰۵	-۰/۹۸۳	۱/۱۹۲	-۱/۳۴۱	-۲/۶۰۹	۰/۱۰۳
۳	مدل اول-مدل چهارم	۸/۲۸۲	۹/۶۲۲	-۳/۵۶۲	-۴/۷۲۶	۹/۵۶۵	-۳/۹۹۳	-۲/۴۳۳	-۰/۸۵۳	-۱/۹۸۴
۴	مدل دوم-مدل سوم	۲/۷۹۳	-۸/۴۳۶	۳/۰۵۷	۲/۵۴۵	-۷/۹۸۱	۲/۳۶۹	-۲/۰۸۳	-۲/۴۱۷	۵/۲۹۳
۵	مدل دوم-مدل چهارم	۴/۴۹۸	-۰/۲۱۳	-۰/۴۳۳	-۰/۱۴۲	۱/۵۲۶	-۱/۶۶۶	-۲/۹۹۹	۰/۵۷۸	۲/۹۵۵
۶	مدل سوم-مدل چهارم	۲/۳۲۷	۷/۹۵۴	-۳/۲۴۵	-۲/۷۰۱	۱۰/۶۶۷	-۴/۰۱۰	-۱/۳۰۳	۲/۸۷۸	-۲/۰۶۴

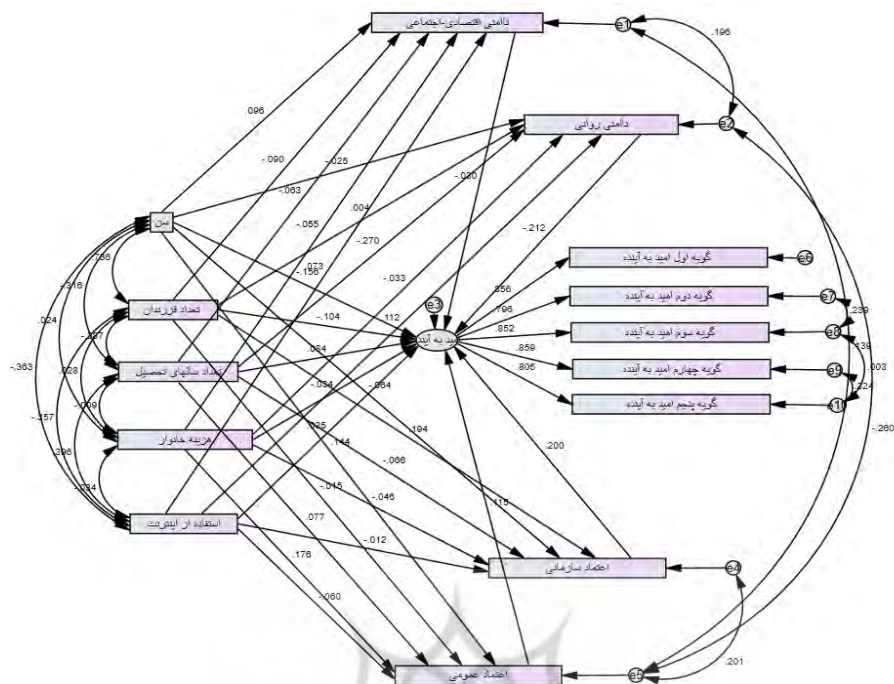
شکل‌های (۲) تا (۵)، مدل‌های معادلات ساختاری به همراه ضرایب استاندارد شده در این مطالعه را نشان می‌دهد که به تفکیک متغیرهای جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی بر روی داده‌ها برازش یافته‌اند.

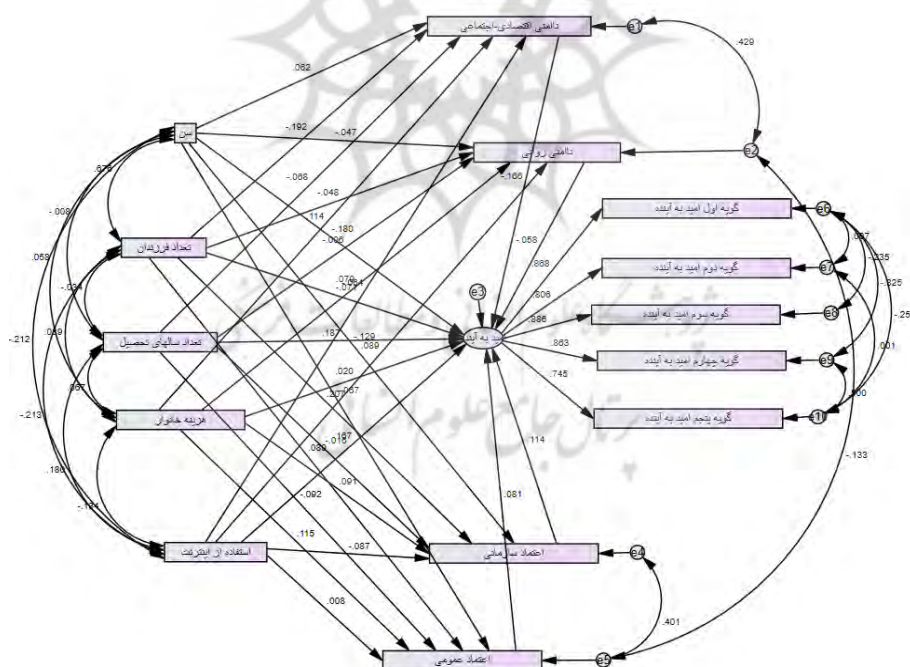
شکل ۲- مدل معادلات ساختاری برازش یافته زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار

شکل ۳- مدل معادلات ساختاری برازش یافته زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار

شکل ۴- مدل معادلات ساختاری برازش یافته مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار

شکل ۵- مدل معادلات ساختاری برازش یافته مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار

جدول (۶) مقادیر نیکویی برازش این مدل‌ها براساس متغیرهای جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی را که در آن کلیه شاخص‌ها، نیکویی برازش مدل را تأیید می‌کنند، نشان می‌دهد. براساس نتایج این جدول، مقادیر بزرگتر از ۰/۹ شاخص‌های AGFI و GFI، مقدار کمتر از ۰/۰۶ شاخص RMSEA و عدم معنی‌داری آزمون کای اسکوئر ($P\text{-Value} > 0/01$) و مقدار کمتر از ۳ شاخص χ^2/df نشان از نیکویی برازش مدل‌های معادلات ساختاری دارد.

جدول ۶- مقادیر نیکویی برازش مدل‌های معادلات ساختاری برازش‌یافته

برخوردار و خیلی‌برخوردار						کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار						شاخص مدل
χ^2/df	χ^2	DF	RMSEA	GFI	AGFI	χ^2/df	χ^2	DF	RMSEA	GFI	AGFI	
۱/۲۷۱	۵۰/۸۲۹	۴۰	۰/۰۳۸	۰/۹۶۴	۰/۹۰۶	۱/۶۹۱	۶۵/۹۴۰	۳۹	۰/۰۴۱	۰/۹۷۹	۰/۹۴۳	زنان
۱/۵۳۹	۵۸/۴۹۴	۳۸	۰/۰۵۴	۰/۹۵۹	۰/۸۸۸	۱/۴۵۴	۵۸/۱۴۸	۴۰	۰/۰۳۴	۰/۹۸۰	۰/۹۴۸	مردان

جداول ۷ و ۸ نتایج برازش مدل‌های معادلات ساختاری را به تفکیک جنسیت و سطح توسعه‌یافتگی منطقه محل سکونت نشان می‌دهد؛ با بررسی کلی نتایج به‌دست آمده از برازش این مدل‌ها می‌توان موارد زیر را برای متغیرهای مورد مطالعه نتیجه گرفت:

(۱) **متغیر سن:** این متغیر بر روی اعتماد عمومی مردان ساکن در نقاط کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار تأثیرگذار است ($P=0/048$). با افزایش سن مردان ساکن در این مناطق اعتماد عمومی آنان افزایش می‌یابد. همچنین تأثیر متغیر سن بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار ($P\text{-Value}=0/029$) و برخوردار و خیلی‌برخوردار ($P\text{-Value}=0/038$) و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار ($P\text{-Value}=0/030$) معنی‌دار بوده است. با افزایش سن، امید به آینده زنان در تمام مناطق شهر تهران و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار کاهش می‌یابد.

(۲) **متغیر تعداد فرزندان:** این متغیر بر روی ناامنی اقتصادی-اجتماعی مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار تأثیر می‌گذارد ($P\text{-Value}=0/048$)؛ با افزایش تعداد فرزندان از ناامنی اقتصادی-اجتماعی آن‌ها کاسته می‌شود. این متغیر بر اعتماد سازمانی مردان در تمامی مناطق شهر تهران تأثیرگذار است ($P\text{-Value}<0/050$)؛ با افزایش تعداد فرزندان بر اعتماد سازمانی مردان در تمامی مناطق شهر تهران افزوده می‌گردد. این متغیر بر اعتماد عمومی زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار تأثیرگذار است ($P\text{-Value}=0/037$)؛ با افزایش تعداد فرزندان، بر اعتماد عمومی زنان ساکن در این مناطق افزوده می‌شود. این متغیر بر روی امید به آینده هیچ‌یک از زنان و مردان ساکن در مناطق شهر تهران تأثیرگذار نبود.

جدول ۷- نتایج برازش برآورد ضرایب و معناداری آن‌ها در مدل معادلات ساختاری زنان به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی

زنان									
ردیف	متغیر	کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار				برخوردار و خیلی‌برخوردار			
		برآورد	خطای	ناحیه	P- مقدار	استاندارد شده	خطای	ناحیه	P- مقدار
		استاندارد شده	استاندارد	بحرانی		استاندارد شده	استاندارد	بحرانی	
۱	سن	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	۰/۰۲۵	۰/۰۰۶	۰/۳۷۸	۰/۷۰۶	-۰/۰۳۸	۰/۰۰۶
۲	سن	<-	نامنی روانی	۰/۰۱۴	۰/۰۰۸	۰/۲۱۷	۰/۸۲۹	-۰/۰۶۵	۰/۰۱۰
۳	سن	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۵۱	۰/۰۰۶	-۰/۷۷۹	۰/۴۳۶	۰/۰۲۰	۰/۰۰۸
۴	سن	<-	اعتماد عمومی	۰/۰۶۳	۰/۰۰۶	۱/۰۴۱	۰/۳۱۰	-۰/۱۲۷	۰/۰۰۸
۵	تعداد فرزندان	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۱۰۷	۰/۰۴۳	-۱/۵۳۵	۰/۱۲۵	-۰/۱۰۴	۰/۰۵۶
۶	تعداد فرزندان	<-	نامنی روانی	۰/۰۶۴	۰/۰۶۱	۰/۹۴۲	۰/۳۴۶	۰/۰۷۵	۰/۰۸۹
۷	تعداد فرزندان	<-	اعتماد سازمانی	۰/۱۰۱	۰/۰۴۸	۱/۴۶۰	۰/۱۴۴	۰/۰۷۴	۰/۰۷۴
۸	تعداد فرزندان	<-	اعتماد عمومی	-۰/۰۲۳	۰/۰۴۴	-۰/۳۵۸	۰/۷۲۰	۰/۱۷۹	۰/۰۷۱
۹	تعداد سال‌های تحصیل	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۱۰۸	۰/۰۱۱	-۱/۹۷۶	۰/۰۴۸	-۰/۳۱۱	۰/۰۱۴
۱۰	تعداد سال‌های تحصیل	<-	نامنی روانی	-۰/۲۴۵	۰/۰۱۶	-۴/۶۵۵	۰/۰۰۰	-۰/۲۲۹	۰/۰۲۳
۱۱	تعداد سال‌های تحصیل	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۱۲۹	۰/۰۱۳	-۳/۳۸۵	۰/۰۱۷	-۰/۱۴۱	۰/۰۱۹
۱۲	تعداد سال‌های تحصیل	<-	اعتماد عمومی	۰/۰۷۹	۰/۰۱۲	۱/۵۴۳	۰/۱۲۳	-۰/۰۶۴	۰/۰۱۸
۱۳	هزینه خانوار	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	۰/۰۱۹	۰/۰۱۹	۰/۳۹۶	۰/۶۹۲	-۰/۰۳۷	۰/۰۲۵
۱۴	هزینه خانوار	<-	نامنی روانی	-۰/۰۲۷	۰/۰۲۷	-۰/۵۶۴	۰/۵۷۳	-۰/۰۲۷	۰/۰۴۰
۱۵	هزینه خانوار	<-	اعتماد سازمانی	۰/۰۱۲	۰/۰۲۱	۰/۰۴۶	۰/۸۰۵	۰/۰۵۱	۰/۰۳۳
۱۶	هزینه خانوار	<-	اعتماد عمومی	۰/۰۵۱	۰/۰۲۰	۱/۱۱۱	۰/۲۶۷	۰/۰۸۵	۰/۰۳۲
۱۷	استفاده از اینترنت	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۰۲۳	۰/۰۱۹	-۰/۴۳۱	۰/۶۶۷	۰/۰۹۶	۰/۰۲۴
۱۸	استفاده از اینترنت	<-	نامنی روانی	۰/۲۰۱	۰/۰۲۷	۳/۹۳۶	۰/۰۰۰	۰/۰۷۶	۰/۰۳۸
۱۹	استفاده از اینترنت	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۱۸	۰/۰۲۱	-۰/۳۵۲	۰/۷۲۵	-۰/۱۳۴	۰/۰۳۱
۲۰	استفاده از اینترنت	<-	اعتماد عمومی	-۰/۳۶۹	۰/۰۲۰	-۷/۴۴۴	۰/۰۰۰	-۰/۰۴۹	۰/۰۳۰
۲۱	سن	<-	امید به آینده	-۰/۱۴۸	۰/۰۰۵	-۳/۱۸۵	۰/۰۲۹	-۰/۱۷۵	۰/۰۰۶
۲۲	تعداد فرزندان	<-	امید به آینده	-۰/۰۴۷	۰/۰۴۲	-۰/۶۶۳	۰/۵۰۷	-۰/۰۶۳	۰/۰۵۵
۲۳	تعداد سال‌های تحصیل	<-	امید به آینده	۰/۱۵۳	۰/۰۱۲	۲/۶۸۶	۰/۰۰۷	۰/۰۲۷	۰/۰۱۵
۲۴	هزینه خانوار	<-	امید به آینده	-۰/۰۵۴	۰/۰۱۸	-۱/۰۷۹	۰/۲۸۱	-۰/۰۴۹	۰/۰۲۴
۲۵	استفاده از اینترنت	<-	امید به آینده	۰/۰۸۲	۰/۰۲۰	۱/۴۲۸	۰/۱۵۳	-۰/۰۴۵	-۰/۰۲۳
۲۶	نامنی اقتصادی- اجتماعی	<-	امید به آینده	-۰/۱۲۱	۰/۰۵۱	-۲/۲۷۷	۰/۰۲۳	-۰/۱۱۵	۰/۰۷۴
۲۷	نامنی روانی	<-	امید به آینده	-۰/۰۴۹	۰/۰۳۷	-۰/۸۷۲	۰/۳۸۳	-۰/۲۰۴	۰/۰۴۸
۲۸	اعتماد سازمانی	<-	امید به آینده	۰/۱۳۲	۰/۰۴۳	۲/۶۸۶	۰/۰۱۰	۰/۱۰۶	۰/۰۵۸
۲۹	اعتماد عمومی	<-	امید به آینده	۰/۱۳۵	۰/۰۴۹	۲/۴۰۴	۰/۰۱۶	۰/۰۸۲	۰/۰۶۰

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد و ** معنی‌دار در سطح ۱ درصد.

جدول ۸- نتایج برآورد ضرایب و معناداری آن‌ها در مدل معادلات ساختاری مردان به تفکیک سطح توسعه‌یافتگی

ردیف	متغیر	مردان							
		کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار				برخوردار و خیلی‌برخوردار			
		برآورد شده	خطای استاندارد	ناحیه بحرانی	P- مقدار	برآورد شده	خطای استاندارد	ناحیه بحرانی	P- مقدار
۱	سن	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	۰/۰۹۶	۰/۰۰۵	۱/۲۹۷	۰/۱۹۵	۰/۰۶۲	۰/۰۰۶
۲	سن	<-	نامنی روانی	-۰/۰۲۵	۰/۰۰۷	-۰/۳۴۴	۰/۷۳۰	-۰/۰۴۷	۰/۰۰۹
۳	سن	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۶۴	۰/۰۰۶	-۰/۸۷۵	۰/۳۸۲	-۰/۱۲۹	۰/۰۰۸
۴	سن	<-	اعتماد عمومی	۰/۱۴۴	۰/۰۰۶	۱/۹۷۴	*۰/۰۴۸	-۰/۰۶۷	۰/۰۰۷
۵	تعداد فرزندان	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۰۹۰	۰/۰۴۱	-۱/۱۹۰	۰/۲۳۴	-۰/۱۹۲	۰/۰۶۰
۶	تعداد فرزندان	<-	نامنی روانی	۰/۰۰۴	۰/۰۵۵	۰/۰۴۸	۰/۹۶۲	-۰/۰۴۸	۰/۰۸۶
۷	تعداد فرزندان	<-	اعتماد سازمانی	۰/۱۹۴	۰/۰۵۰	۲/۵۸۷	*۰/۰۱۰	۰/۲۰۷	۰/۰۸۰
۸	تعداد فرزندان	<-	اعتماد عمومی	-۰/۰۱۵	۰/۰۴۴	-۰/۲۰۴	۰/۸۳۸	۰/۰۸۹	۰/۰۶۶
۹	تعداد سال‌های تحصیل	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۰۶۳	۰/۰۱۱	-۱/۱۱۶	۰/۲۶۴	-۰/۰۶۸	۰/۰۱۴
۱۰	تعداد سال‌های تحصیل	<-	نامنی روانی	-۰/۲۷۰	۰/۰۱۴	-۴/۹۱۲	**۰/۰۰۰	-۰/۰۰۶	۰/۰۲۰
۱۱	تعداد سال‌های تحصیل	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۶۶	۰/۰۱۳	-۱/۱۸۳	۰/۲۳۷	-۰/۰۱۶	۰/۰۱۸
۱۲	تعداد سال‌های تحصیل	<-	اعتماد عمومی	۰/۰۷۷	۰/۰۱۱	۱/۳۸۷	۰/۱۶۵	-۰/۰۹۲	۰/۰۱۵
۱۳	هزینه خانوار	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	-۰/۰۵۵	۰/۰۱۹	-۱/۰۰۹	۰/۲۶۷	۰/۱۱۴	۰/۰۲۹
۱۴	هزینه خانوار	<-	نامنی روانی	-۰/۰۳۳	۰/۰۲۵	-۰/۶۹۰	۰/۴۹۰	۰/۰۷۹	۰/۰۴۲
۱۵	هزینه خانوار	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۴۶	۰/۰۲۳	-۰/۹۳۶	۰/۳۴۹	۰/۰۹۱	۰/۰۳۹
۱۶	هزینه خانوار	<-	اعتماد عمومی	۰/۱۷۶	۰/۰۲۰	۳/۶۲۶	**۰/۰۰۰	۰/۱۱۵	۰/۰۳۲
۱۷	استفاده از اینترنت	<-	نامنی اقتصادی- اجتماعی	۰/۰۷۳	۰/۰۲۱	۱/۲۸۷	۰/۱۹۸	-۰/۰۶۴	۰/۰۳۰
۱۸	استفاده از اینترنت	<-	نامنی روانی	۰/۱۱۲	۰/۰۲۹	۲/۰۴۳	*۰/۰۴۱	۰/۰۸۹	۰/۰۴۳
۱۹	استفاده از اینترنت	<-	اعتماد سازمانی	-۰/۰۱۲	۰/۰۲۶	-۰/۲۱۶	۰/۸۳۹	-۰/۰۸۷	۰/۰۴۰
۲۰	استفاده از اینترنت	<-	اعتماد عمومی	-۰/۰۶۰	۰/۰۲۳	-۱/۰۹۳	۰/۲۷۴	۰/۰۰۸	۰/۰۳۳
۲۱	سن	<-	امید به آینده	-۰/۱۵۶	۰/۰۰۶	-۳/۱۶۴	*۰/۰۳۰	-۰/۱۸۰	۰/۰۰۸
۲۲	تعداد فرزندان	<-	امید به آینده	-۰/۱۰۴	۰/۰۴۷	-۱/۴۱۲	۰/۱۵۸	-۰/۰۷۱	۰/۰۸۲
۲۳	تعداد سال‌های تحصیل	<-	امید به آینده	۰/۰۸۴	۰/۰۱۲	۱/۵۱۱	۰/۱۳۱	۰/۱۸۷	۰/۰۱۹
۲۴	هزینه خانوار	<-	امید به آینده	-۰/۰۳۴	۰/۰۲۱	-۰/۷۰۳	۰/۴۸۲	۰/۰۲۰	۰/۰۴۰
۲۵	استفاده از اینترنت	<-	امید به آینده	۰/۰۳۵	۰/۰۲۴	۰/۶۴۵	۰/۵۱۹	۰/۱۶۷	۰/۰۴۲
۲۶	نامنی اقتصادی- اجتماعی	<-	امید به آینده	-۰/۰۳۰	۰/۰۵۸	-۰/۵۹۷	۰/۵۵۱	-۰/۱۶۶	۰/۱۱۰
۲۷	نامنی روانی	<-	امید به آینده	-۰/۲۱۲	۰/۰۴۵	-۴/۰۰۲	**۰/۰۰۰	-۰/۰۵۸	۰/۰۷۷
۲۸	اعتماد سازمانی	<-	امید به آینده	۰/۲۰۰	۰/۰۴۷	۴/۰۰۳	**۰/۰۰۰	۰/۱۱۴	۰/۰۸۱
۲۹	اعتماد عمومی	<-	امید به آینده	۰/۱۱۵	۰/۰۵۶	۲/۱۶۲	*۰/۰۳۱	۰/۰۸۱	۰/۰۹۹

* معنی‌دار در سطح ۵ درصد و ** معنی‌دار در سطح ۱ درصد.

(۳) متغیر تحصیلات (تعداد سال‌های تحصیل): تأثیر این متغیر بر روی ناامنی اقتصادی-اجتماعی و روانی زنان در تمامی مناطق شهر تهران معنی‌دار بوده است ($P\text{-Value} < 0/05$). به‌نحوی که با افزایش تحصیلات زنان، از ناامنی اقتصادی-اجتماعی و روانی آن‌ها کاسته می‌شود. میزان تحصیلات، بر روی ناامنی روانی مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار نیز تأثیر معنی‌دار دارد ($P\text{-Value} < 0/000$) و با افزایش تحصیلات، ناامنی روانی مردان ساکن در این مناطق کاهش می‌یابد. اثر این متغیر تنها بر روی اعتماد سازمانی زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار معنی‌دار است ($P\text{-Value} = 0/017$) به‌نحوی که با افزایش تحصیلات اعتماد سازمانی این زنان کاهش می‌یابد. این متغیر بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار ($P\text{-Value} = 0/007$) و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار اثر گذار ($P\text{-Value} = 0/009$) است. افزایش تحصیلات منجر به افزایش امید به آینده زنان و مردان ساکن در این مناطق شده است.

(۴) متغیر هزینه خانوار: این متغیر تنها بر روی اعتماد عمومی مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار تأثیر گذار است ($P\text{-Value} < 0/001$) و با افزایش هزینه خانوار میزان اعتماد عمومی این مردان بیشتر می‌شود.

(۵) متغیر استفاده از اینترنت: این متغیر بر روی ناامنی روانی زنان و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار تأثیر گذار است (برای زنان $P\text{-Value} < 0/001$ و برای مردان $P\text{-Value} = 0/041$) و با افزایش تعداد ساعات استفاده از اینترنت، ناامنی روانی آن‌ها افزایش می‌یابد. این متغیر تنها بر روی اعتماد عمومی زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار اثر معنی‌دار دارد ($P\text{-Value} < 0/000$)؛ با افزایش استفاده از اینترنت میزان اعتماد عمومی این زنان کاهش می‌یابد. استفاده از اینترنت تنها بر روی امید به آینده مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار تأثیر گذار است ($P\text{-Value} = 0/023$)؛ با افزایش تعداد ساعات استفاده از اینترنت امید به آینده آن‌ها افزایش می‌یابد.

(۶) متغیر ناامنی اقتصادی-اجتماعی: این متغیر بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار ($P\text{-Value} = 0/023$) و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار ($P\text{-Value} = 0/033$) تأثیر گذار است. با افزایش ناامنی اقتصادی-اجتماعی زنان و مردان ساکن در این مناطق میزان امید به آینده آن‌ها کاهش می‌یابد.

(۷) متغیر ناامنی روانی: تأثیر این متغیر بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار ($P = 0/011$) و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار ($P\text{-Value} < 0/001$) معنی‌دار است. با افزایش ناامنی روانی زنان و مردان ساکن در این مناطق، امید به آینده آن‌ها کاهش می‌یابد.

(۸) متغیر اعتماد سازمانی: این متغیر بر روی امید به آینده زنان و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار تأثیر گذار است (برای زنان $P\text{-Value} = 0/010$ و برای مردان $P\text{-Value} < 0/001$). با افزایش اعتماد سازمانی زنان و مردان ساکن در این مناطق، امید به آینده آن‌ها نیز افزایش می‌یابد.

(۹) متغیر اعتماد عمومی: این متغیر بر روی اعتماد عمومی زنان و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار تأثیر گذار است (برای زنان $P\text{-Value} = 0/016$ و برای مردان $P\text{-Value} = 0/031$)؛ با افزایش اعتماد عمومی، میزان امید به آینده زنان و مردان ساکن در این مناطق افزایش می‌یابد.

بحث و نتیجه گیری

هدف اصلی این مقاله، تحلیل جنسیتی امید به آینده ساکنان شهر تهران به تفکیک سطح توسعه یافتگی مناطق محل سکونت آنان با استفاده از مدل های معادلات ساختاری بود. نتایج این مقاله همسو با مطالعات عبدالهی (۲۰۲۳)، دیوجک^۱ (۲۰۱۹)، اینارسدوتیر^۲ و همکاران (۲۰۱۹) و ولمر^۳ (۲۰۱۳) است که به تجربه زیسته افراد در موقعیت های اقتصادی-اجتماعی مختلف و نقش آن در ارزیابی آینده اشاره دارند. در همین رابطه، نتایج به دست آمده نشان داد که متغیر ناامنی اقتصادی-اجتماعی بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار اثرگذار است. به طوری که با افزایش احساس ناامنی اقتصادی-اجتماعی زنان و مردان ساکن در این مناطق، میزان امید به آینده آن ها کاهش می یابد. به نظر می رسد همواره دسترسی زنان به فرصت های اقتصادی مطلوب نیست و ساختارهای اجتماعی نیز نتوانسته امنیت اجتماعی آن ها را تأمین کند. مردان ساکن در مناطق برخوردار نیز، نگرانی ها و انتظارات بیشتری از شرایط اقتصادی-اجتماعی پیش روی خود دارند و وقتی که احساس امنیت اقتصادی-اجتماعی آن ها تضعیف می شود شرایط را برای محقق شدن اهداف و برنامه های خود مهیا نمی بینند و این موضوع بر کاهش امید به آینده آن ها سایه می افکند.

نتایج مطالعه فلاناگان^۴ (۲۰۰۳) نشان داد که متغیر اعتماد سازمانی بر روی امید به آینده زنان و مردان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار تأثیرگذار است. با افزایش اعتماد سازمانی زنان و مردان ساکن در این مناطق، امید به آینده آن ها نیز افزایش می یابد. به نظر می رسد که بهبود عملکرد نهادها و سازمان ها می تواند چشم اندازهای نویدبخشی را برای زنان و مردان ساکن در این مناطق ترسیم کند، زیرا برخلاف زنان و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار، این افراد مستقلاً توانایی خلق فرصت های نویدبخش را ندارند. از این رو، شرایط مذکور حکایت از اهمیت عملکرد نهادهای حاکمیتی و عمومی دارد و در صورتی که اعتماد سازمانی در این مناطق کاهش یابد علاوه بر اثرگذاری منفی بر امید به آینده، می تواند پیامدهای منفی دیگری مانند افزایش نابرابری های اجتماعی و اقتصادی را به دنبال داشته باشد.

بخشی دیگر از نتایج به دست آمده حکایت از معنی داری متغیر احساس ناامنی روانی بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار و مردان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار دارد. با افزایش ناامنی روانی زنان و مردان ساکن در این مناطق، میزان امید به آینده آن ها کاهش می یابد. به نظر می رسد علی رغم اینکه زنان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی برخوردار از وضعیت اقتصادی بهتری برخوردارند و در چنین شرایطی انتظار می رود که امید به آینده آن ها نیز بالا باشد ولی احساس ناامنی روانی آن ها به حدی بالاست که بر امید به آینده آن ها اثر منفی گذاشته است.

در خصوص متغیر اعتماد عمومی، نتایج به دست آمده شباهت قابل توجهی با مطالعه جاسون و همکاران^۵ (۲۰۱۶) دارد و بیانگر اثرگذاری این متغیر بر روی امید به آینده زنان و مردان ساکن در مناطق کم برخوردار و نیمه برخوردار است. با افزایش اعتماد عمومی، میزان امید به آینده زنان و مردان ساکن در این مناطق افزایش می یابد. در این خصوص می توان گفت که با توجه به بالابودن سرمایه و همبستگی اجتماعی در این مناطق، بیانگر وجود یک فرصت اجتماعی مناسب برای ارتقای امید به آینده وجود دارد که از این طریق

¹ Divjak

² Einarsdóttir

³ Vollmer

⁴ Flanagan

⁵ Jason

می‌توان بر سایر عوامل اثرگذار بر امید به آینده نیز اثرگذاری مثبتی داشت و زمینه را برای ارتقای سطح امید و بسترهای نوید بخش فراهم کرد.

همچنین نتایج به‌دست آمده نشان داد که با افزایش سن، امید به آینده زنان در تمام مناطق شهر تهران و مردان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار کاهش می‌یابد. برخلاف نظریه تطابق آرزو-وضعیت (اینگله‌هارت، ۱۳۷۳: ۲۴۴ به نقل از عبدی و گودرزی، ۱۳۸۸: ۲۱۶)، که به همسوس شدن تدریجی سطح آرزوها و پایگاه اقتصادی-اجتماعی افراد در طول عمر افراد اشاره دارد، زنان خود را بازنده تجارب زیسته‌ای می‌بینند که سپری کرده‌اند و به‌نظر می‌رسد که این عمر سپری شده منجر به کاهش فاصله بین سطح آرزوها، امکان تحقق آن‌ها و در نتیجه تغییر در میزان امیدواری زنان نشده است. این نتیجه برای مردانی هم که در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار زندگی می‌کنند، صادق است. مردان ساکن در این مناطق احتمالاً با توجه به محدودیت دسترسی به منابع و توزیع نابرابر فرصت‌ها از وضعیت اقتصادی خوبی برخوردار نیستند و روزه‌های نوید بخشی پیش‌روی خود احساس نمی‌کنند.

بخشی دیگری از یافته‌های پژوهش بیان‌گر اثرگذاری مثبت متغیر تحصیلات بر روی امید به آینده زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار و مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار است. در این خصوص می‌توان گفت که زنان ساکن در مناطق کم‌برخوردار و نیمه‌برخوردار امیدوارند از مسیر تحصیلات به خواسته‌ها و اهداف خود برسند و برای مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار نیز افزایش تعداد سال‌های تحصیل خوش‌بینی بیشتری را به همراه داشته است و مردان این مناطق با اطمینان بیشتری به آینده خود امیدوار شده‌اند.

با افزایش تعداد ساعات استفاده از اینترنت امید به آینده مردان ساکن در مناطق برخوردار و خیلی‌برخوردار افزایش می‌یابد. به‌نظر می‌رسد که تنها مردان ساکن در این مناطق توانسته‌اند از اینترنت به گونه‌ای استفاده کنند که در امیدواری آن‌ها اثرگذار باشد و یا فرصت‌هایی را در بستر اینترنت تجربه کرده‌اند که در امیدواری آن‌ها اثر مثبتی داشته است. مطالعات روانشناختی زیادی (Bosangit, 2022; Rose, 2022; Scheinbaum, and Dayan, 2018; and Demangeot, 2016) اثرگذاری مثبت استفاده از اینترنت، به‌ویژه رسانه‌های اجتماعی، را در ارتقای شادی و امید نشان داده‌اند.

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که در کنار وجود ظرفیت‌ها و فرصت‌های امیدآفرین در شهر تهران، بازتولید نابرابری‌های طبقاتی و جنسیتی در توزیع فرصت‌ها، می‌تواند ظرفیت‌های آرزومندی و تاب‌آوری جامعه در برابر آینده‌های احتمالی را کاهش دهد و مقوله امید به آینده را به یک مسأله جدی تبدیل نماید. نکته مهم دیگر در این مطالعه، عدم تأثیر تعداد فرزندان بر روی امید به آینده زنان و مردان ساکن در شهر تهران است که باید در سیاست‌گذاری‌های افزایش باروری مورد توجه قرار گیرد.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته از دو طرح پژوهشی با عناوین «کاربرد مدل‌های ساختاری تعمیم‌یافته در بررسی عوامل موثر بر خودارزیابی سلامت سالمندان شهر تهران» و «عوامل جمعیتی و اقتصادی-اجتماعی مؤثر بر امید به آینده در شهر تهران» می‌باشد که به ترتیب در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۳۹۸ (با شماره‌های ثبت ۲۱/۲۶۸۴۵ و ۲۰/۱۰۸۴۸۴) با حمایت مؤسسه تحقیقات جمعیت کشور انجام شده است.

منابع

- احمدی، اکبر و جهانگرد، اسفندیار (۱۳۹۹). رتبه‌بندی محلات شهر تهران از نظر سطح برخورداری و کیفیت زندگی با استفاده از روش فازی. اقتصاد شهری، ۵(۱)، ۱۴۸-۱۲۷. <https://doi.org/10.22108/ue.2021.124422.1151>
- افراسیابی، حسین، خویباری، فهیمه، قدرتی، شفیعه، و دشتی‌زاد، سعید. (۱۳۹۵). عوامل اجتماعی مرتبط با امید جوانان به آینده (مطالعه دانشجویان دانشگاه های شهر یزد). مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۱۵(۳۱)، ۲۰-۱. https://fasname.msy.gov.ir/article_142.html
- امیرپناهی، محمد، مالیر، مهدی و شکریانی، محسن (۱۳۹۵). وضعیت‌سنجی امید اجتماعی در ایران (تحلیل ثانویه پیمایش وضعیت اجتماعی، فرهنگی و اخلاقی). پژوهشنامه مددکاری اجتماعی، ۳(۹)، ۱۰۶-۷۹. <https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9257>
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی، (ترجمه مریم وتر)، تهران: انتشارت کویر.
- باقری، آرزو، سعادت، مهسا و عبدالحی، عادل (۱۴۰۱). تعیین کننده‌های امید به آینده شغلی در شهر تهران. برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۱۳(۵۲)، ۴۱-۱. <https://doi.org/10.22054/qjsd.2022.56801.2070>
- حسن‌پور، آرش، حسن‌پور، وحید و کافی، مجید (۱۳۹۸). تحلیل تطبیقی-تاریخی تجربه شکست پروژه نوسازی در ایران دوره پهلوی اول (مقایسه با ترکیه در دوره آتاترک با کاربست فن جبر بولی). جامعه‌شناسی کاربردی، ۳(۳۰)، ۹۰-۶۹. <https://doi.org/10.22108/jas.2019.109331.1298>
- رفعیان شالی، محمد (۱۳۹۱). تحلیل فضایی سطح توسعه‌یافتگی تهران به تفکیک مناطق شهری. برنامه‌ریزی و آمایش فضا، ۱۶(۴)، ۴۸-۲۵. <http://hsm.sp.modares.ac.ir/article-21-5052-fa.html>
- ریاضی، سیدالحسن. (۱۳۹۵). حریم اجتماعی و فرهنگی شهر تهران، فقدان عدالت اجتماعی و نابرابری فضایی، مطالعات فرهنگی و ارتباطات، ۱۲(۴۴)، ۷۵-۳۹. https://www.jcsc.ir/article_23147.html
- سلطانی بهرام، سعید و محمدباقر علیزاده اقدم (۱۴۰۲). تحلیل ساختاری نقش عوامل سرمایه‌ای در امید به آینده جوانان (مورد مطالعه: جوانان استان آذربایجان شرقی). مطالعات راهبردی ورزش و جوانان، ۶۲، ۳۴-۱۳. <https://doi.org/10.22034/ssys.2022.2200.2572>
- صفری شالی، رضا و طوافی، پویا (۱۳۹۷). بررسی میزان امید به آینده و عوامل مؤثر بر آن در بین شهروندان تهرانی. برنامه‌ریزی رفاه و توسعه اجتماعی، ۹(۳۵)، ۱۱۷-۱۵۷. <https://doi.org/10.22054/qjsd.2018.9312>
- صفری، بهروز (۱۳۹۰). نظریه آشفته‌گی و آشفته‌گی اجتماعی در ایران. مطالعات اجتماعی ایران، ۵(۴)، ۸۵-۶۲. http://www.jss-isa.ir/article_21474.html
- طاهری دمنه، محسن و کاظمی، معصومه (۱۳۹۹). خوانشی آینده پژوهانه از پروبلماتیک امید اجتماعی در ایران، پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران، ۳(۳۰)، ۸۰-۴۹. <https://doi.org/10.22108/srsp.2020.123439.1559>
- طوافی، پویا، سروری، جمشید (۱۴۰۰). تحلیل جامعه‌شناختی شاخص‌های سلامت اجتماعی و ارتباط آن با امید به آینده (مورد مطالعه: شهروندان کلانشهر اهواز). دستاوردهای نوین در مطالعات علوم انسانی، ۴(۴۰)، ۱۶-۳۳. <https://www.jonahs.ir/showpaper/5893257>

- عبدالهی، عادل (۱۳۹۸). بررسی عوامل جمعیتی و اقتصادی- اجتماعی مؤثر بر امید به آینده در شهر تهران. مطالعات جمعیتی، ۱۶(۱۱)، ۳۱۵-۳۴۲.
https://jips.nipr.ac.ir/article_119894.html
- عبدی، عباس (۱۳۹۵). ارزیابی از آینده (جستارهایی در سرمایه اجتماعی در ایران). تهران: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات.
- عبدی، عباس و گودرزی، محسن (۱۳۸۸). تحولات فرهنگی در ایران، تهران: نشر علم.
- علم، محمدرضا، دشتی، فرزانه و بیژن میرزایی (۱۳۹۳). برنامه تجدد و نوسازی ایران در عصر رضاشاه پهلوی. تحقیقات تاریخ اجتماعی، ۴(۷)، ۸۶-۶۱.
https://socialhistory.ihcs.ac.ir/article_1149.html
- علیزاده اقدم، محمدباقر (۱۳۹۱). بررسی میزان امید به آینده در بین دانشجویان و عوامل مؤثر بر آن. جامعه‌شناسی کاربردی، ۲۳(۴)، ۱۸۹-۲۰۶.
https://jas.ui.ac.ir/article_18287.html
- فاضلی، نعمت‌الله (۱۳۹۶). امید اجتماعی در ایران، از مشروطه تاکنون. دوماهنامه فرهنگی - اجتماعی مروارید، ۶(۷)، ۱۹-۱۲.
- گیدنز، آنتونی (۱۴۰۱). پیامدهای مدرنیت. (ترجمه محسن ثلاثی)، تهران: انتشارات مرکز.
- مشایخی، محمد، جعفری‌نیا، غلامرضا و حبیب پاسالارزاده (۱۴۰۱). بررسی رابطه اعتماد به کیفیت حکمرانی و امید اجتماعی در بین جوانان شهر بوشهر، جامعه‌شناسی سیاسی ایران، ۵(۱۲)، ۲۲۹۴-۲۲۷۲.
<https://doi.org/10.30510/PSI.2022.301627.2202>
- Abdi, A. (2015). *Evaluation of the Future: Essays on Social Capital in Iran*. Tehran: Research Institute for Culture, Art and Communication. [In Persian].
- Abdi, A., & Goodarzi, M. (2009). *Cultural Transformations in Iran*. Tehran: Elm Publishing. [In Persian].
- Abdollahi, A. (2020). Demographic and socioeconomic factors affecting hope for the future in Tehran. *Iranian Population Studies*, 6(1), 315-342. [In Persian].
https://jips.nipr.ac.ir/article_119894.html
- Abdollahi, A. (2023). Feeling of insecurity and hope in the future: Case study of Tehran. *Middle East Critique*, 32(4), 549-557. <https://doi.org/10.1080/19436149.2023.2266868>
- Afrasiabi, H., Khoobyari, F., Ghodrati, S. & Dashtizad, S. (2016). A study on social factors affected youth hope to future (Case study: University students in Yazd). *Strategic Studies on Youth and Sports*, 15(31), 75-88. [In Persian]. https://faslname.msy.gov.ir/article_142.html
- Ahmadi, A. & Jahangard, E. (2020). Ranking of the neighborhoods of Tehran metropolis in terms of development and quality of life: A fuzzy TOPSIS approach. *Urban Economics*, 5(1), 127-148. [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/ue.2021.124422.1151>
- Alizadeh Aghdam, M. B. (2013). A Study of Hope in the Future among Students and its Affecting Factors. *Journal of Applied Sociology*, 23(4), 189-206. [In Persian].
https://jas.ui.ac.ir/article_18287.html

- Alam, R., Dashti, F. and Mirzaee, B. (2014). The plan of modernization and renovation of Iran in Reza Shah Pahlavi era. *Social History Studies / Tahqiqāt-e Tārikh-e Ejtemā'i*, 4(7), 61-86. [In Persian]. https://socialhistory.ihcs.ac.ir/article_1149.html
- Amirpanahi, M., Malmir, M. & Shokriani, M. (2015). The status of social hope in Iran (Secondary analysis of social, cultural, and moral surveys). *Journal of Social Work Research*, 3(9), 79-106. [In Persian] <https://doi.org/10.22054/rjsw.2016.9257>
- Arnett, J. J. (2014). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*, 2nd ed. New York: Oxford Academic. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001>
- Arnett, J. J. (2014). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780199929382.001.0001>
- Bagheri, A., Saadati, M. and Abdolahi, A. (2022). Work Hope Determinates in Tehran city. *Social Development & Welfare Planning*, 13(52), 1-41. [In Persian]. <https://doi.org/10.22054/qjsd.2022.56801.2070>
- Bosangit, C., & Demangeot, C. (2016). Exploring reflective learning during the extended consumption of life experiences. *Journal of Business Research*, 69(1), 208-215. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2015.07.033>
- Bowers, R. M., & Bowers, E. P. (2023). A literature review on the role of hope in promoting positive youth development across non-WEIRD contexts. *Children (Basel, Switzerland)*, 10(2). <https://doi.org/10.3390/children10020346>
- Bryce, C. I., & Fraser, A. M. (2023). Hope, context, and equity: Existing shortcomings and implications for future research on hope in children. *Child Indicators Research*, 16(5), 1971-1985. <https://doi.org/10.1007/s12187-023-10052-y>
- Chang, E. C. (1998). Hope, problem-solving ability, and coping in a college student population: some implications for theory and practice. *Journal of Clinical Psychology*, 54(7), 953-962. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1097-4679\(199811\)54:7<953::aid-jclp9>3.0.co;2-f](https://doi.org/10.1002/(sici)1097-4679(199811)54:7<953::aid-jclp9>3.0.co;2-f)
- Divjak, D. (2019). Predicting: Using past experience to guide future action. In *Frequency in Language* (pp. 205-232). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316084410.009>
- Einarsdóttir, G., Hansla, A., & Johansson, L.-O. (2019). Looking back in order to predict the future: Relative resource assessments and their relationship to future expectations. *Nordic Psychology*, 71(1), 17-38. <https://doi.org/10.1080/19012276.2018.1457452>
- Escobar, A., & Jeong, H.-W. (2019). Postdevelopment: Beyond the critique of development. In H.-W. Jeong (Ed.), *The New Agenda for Peace Research* (pp. 223-232). Routledge.

- Fazeli, N. (2017). Social hope in Iran, from the Constitutional Revolution to the present. *Morvarid Bi-monthly Journal of Culture and Society*, 6(7), 12–19. [In Persian].
- Flanagan, C. (2003). Trust, identity, and civic hope. *Applied Developmental Science*, 7(3), 165–171. https://doi.org/10.1207/s1532480xads0703_7
- Fromm, E. (1968). *Revolution of hope: Towards a humanized technology*. Harper & Row.
- Giddens, A. (2022). *The Consequences of Modernity*. (Translated to Persian by Mohsen Salasi), Tehran: Markaz Publications. [In Persian].
- Graham, A., & Anderson, K. A. (2008). "I have to be three steps ahead": Academically Gifted African American Male Students in an Urban High School on the Tension between an Ethnic and Academic Identity. *The Urban Review*, 40(5), 472–499. <https://doi.org/10.1007/s11256-008-0088-8>
- Hasanpour, A., Hasanpour, V. and Kafi, M. (2019). The Comparative-Historic Analysis of the Modernization Experience in the Two Countries: Iran of the Pahlavi Period and Turkey of the Ataturk Era (With an Emphasis on the Causes of the Failure of the Modernization Project of the First Pahlavi Era in Iran). *Journal of Applied Sociology*, 30(3), 63-90. [In Persian]. <https://doi.org/10.22108/jas.2019.109331.1298>
- Inglehart, Ronald (1994). *Culture Shift in Advanced Industrial Society*, (Translated to Persian by Maryam Vetaar), Tehran: Kavir Publications. [In Persian].
- Jarymowicz, M., & Bar-Tal, D. (2006). The dominance of fear over hope in the life of individuals and collectives. *European Journal of Social Psychology*, 36(3), 367–392. <https://doi.org/10.1002/ejsp.302>
- Jason, L. A., Stevens, E., & Light, J. M. (2016). The relationship of sense of community and trust to hope: Recovery home. *Journal of Community Psychology*, 44(3), 334–341. <https://doi.org/10.1002/jcop.21771>
- Katouzian, H. (2004). The short-term society: A study in the problems of long-term political and economic development in Iran. *Middle Eastern Studies*, 40(1), 1–22. <https://doi.org/10.1080/00263200412331301867>
- Kotkowska, E. (2020). The concept of collective hope according to Józef Koźielecki and Chantal Delsol. *Teologia i Moralność*, 15(1(27)), 213–223. <https://doi.org/10.14746/tim.2020.27.1.14>
- Krafft, A. M. (2022). The social dimension of hope. In A. M. Krafft (Ed.), *Our Hopes, Our Future* (pp. 119–126). Springer Berlin Heidelberg. https://doi.org/10.1007/978-3-662-66205-2_16

- Krafft, A. M., Chukwuorji, J. C., Choubisa, R., Conte, S., Flores-Lucas, V., Guse, T., Kasprzak, E., Marujo, H. A., Nair, C. S., Redlich-Amirav, D., Sinclair, M., Slezackova, A., Stecz, P., Varsos, O., & Herrera, E. W. (2023). Long-term future expectations and collective hope. In Krafft, A.M., Guse, T., Slezackova, A. (Ed.), *Cross-Cultural Advancements in Positive Psychology* (pp. 103–165). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-031-24412-4_4
- Meshaikhi, M., Jafarinia, Gh. & Pasalarzadeh, H. (2022). Study the relationship between trust in the quality of governance and social hope among the youth of Bushehr city. *Political Sociology of Iran*, 5(12), 2273-2294. [In Persian]. <https://doi.org/10.30510/PSI.2022.301627.2202>
- McGrath, R. E. (2023). World beliefs, character strengths, and hope for the future. *Plos one*, 18(6), e0286531. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0286531>
- Myint, U. (2000). Corruption: causes, consequences and cures. *Asia-Pacific Development Journal*, 7(2), 33–58. <https://www.unescap.org/sites/default/d8files/apdj-7-2-2-Myint.pdf>
- Olsen, A. L., & Woller, A. (2023). Citizens' economic recovery models for a pandemic. *PloS One*, 18(2), e0266531. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0266531>
- Piketty, T (2020), *Capital and Ideology*. (Translated to English by Arthur Goldhammer). Harvard University Press. [In Persian]. https://www.hup.harvard.edu/file/feeds/PDF/9780674980822_sample.pdf
- Rafieian Shali, Mohammad (2012). Spatial Analysis of Development Levels in Tehran by Urban Districts. *Planning and Spatial Planning*, 16(4), 25-48. [In Persian]. <http://hsm.sp.modares.ac.ir/article-21-5052-fa.html>
- Rahnema, M., & Bawtree, V. (Eds.). (1997). *The post-development reader*. Zed Books.
- Ratcliffe, M. (2023). The underlying unity of hope and trust. *The Monist*, 106(1), 1–11. <https://doi.org/10.1093/monist/onac018>
- Riazi, H. (2016). Social and Cultural Limits of Tehran; Spatial Inequality and Lack of Social Justice. *Cultural Studies & Communication*, 12(44), 39-75. [In Persian]. https://www.jcsc.ir/article_23147.html
- Rothstein, B. (2011). *The Quality of Government: Corruption, Social Trust, and Inequality in International Perspective*. University of Chicago Press.
- Rose, S. (2022). Measurement structures of hope: A review of single-factor and two-factor models across hope scales. *Current Opinion in Psychology*, 48(101488), 101488. <https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2022.101488>
- Safari, B. (2011). Chaos theory and social chaos in Iran. *Iranian Social Studies*, 5(4), 62-85. [In Persian]. http://www.jss-isa.ir/article_21474.html

- SafariShali, R. and Tavafi, P. (2018). Assessing the Hope for the Future and its Effective Factors Among the Citizens of Tehran. *Social Development & Welfare Planning*, 9(35), 117-157. [In Persian].
<https://doi.org/10.22054/qjsd.2018.9312>
- Salehi-Isfahani, D. (2017). Poverty and income inequality in the Islamic Republic of Iran. *Revue internationale des études du développement*, N° 229(1), 113-136.
<https://doi.org/10.3917/ried.229.0113>
- Scheinbaum, A. C., & Dayan, B. (2024). The darker side of social media for consumer psychology and mental health. In A. C. Scheinbaum (Ed.), *The Darker Side of Social Media: Consumer Psychology and Mental Health* (pp. 3-30). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003410058-2>
- Schwartz, R. H., & Post, F. R. (2002). *Journal of Business Ethics*, 37(2), 135-143.
<https://doi.org/10.1023/a:1015000605787>
- Smelser, N. J. (1991). Internationalization of social science knowledge. *The American Behavioral Scientist*, 35(1), 65-91. <https://doi.org/10.1177/0002764291035001006>
- Snyder, C. R. (2002). TARGET ARTICLE: Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249-275. https://doi.org/10.1207/s15327965pli1304_01
- Soltani, S. and Alizadeh Aghdam, M. (2023). Structural Analysis of the role of capital factors in hope for the future of youth (The case of East Azerbaijan youth). *Strategic Studies on Youth and Sports*, 22(61), 13-35. [In Persian] <https://doi.org/10.22034/ssys.2022.2200.2572>
- Syarip, R., & Hetami, F. (2019). Hope and fear in Stephen king's "The Mist." *Rainbow: Journal of Literature, Linguistics and Culture*, 8(2), 1-14. <https://doi.org/10.15294/rainbow.v8i2.33949>
- Taheri Demneh, M. and Kazemi, M. (2020). The Problematic of Social Hope in Iran: A Futuristic Approach. *Strategic Research on Social Problems*, 9(3), 49-80. [In Persian].
<https://doi.org/10.22108/srsp.2020.123439.1559>
- Tawafi, P., & Sarvari, J. (2021). Sociological analysis of social health indicators and their relationship with hope for the future (Case study: Citizens of Ahvaz metropolis). *New Achievements in Humanities Studies*, 4(40), 16-33. [In Persian]. <https://www.jonahs.ir/showpaper/5893257>
- Vollmer, H. (2013). *The sociology of disruption, disaster and social change: Punctuated cooperation*. Cambridge University Press.
- Weber, M. (1978). *Max Weber: Selections in Translation*. (Translated by E. Matthews), W. G. Runciman, (Ed.). Cambridge: Cambridge University Press.